

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én
másfél iven és az egyleti tagoknak ingyen
küldetik meg.

Ném tagok egész évre 2 frttal fizet-
hetnek elő; fél éves előfizetés el nem fo-
gadatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az
Erdélyi Gazda

kiadó-hivatalához

czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ad
felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök Szabó József; Dr. Berde Aron, Báró Jósika Samuel, Szabó Samuel, Vörös Sándor
felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Borászatunk. Ürmössy Lajos. — Szerény
nézetek. — A hasznos állatok oltalmazásáról. — Kiszáradt facsemelék
megmentése. — Az orvosság beadása az állatoknak. Fényes Rá-
roly. — A székely törökbuza. Bács-Bodrogmegyéhen. Rombay
Dezso. — Szőlőszeti felolvasás Kolozsvárt. — Szűz gulya felállí-
tása. — A fejés. — Hőzagpótló szakmunka: Herényi Gothard
Sándor. — Halálozás. — Irodalmi vállalatunk. — Egyleti moz-
galmak: vál. ülés 1888 márczius 21-én. — A nagy-körösi kiállí-
tás. — Bor- és kertészeti kiállítás Triesztben. — Piaczi árak. —
Hirdetések.

Borászatunk.

Kétségtelen, hogy hazánkban a bortermelés kihajthatja
magát, ha az azt gátló akadályokat elhárítjuk, melyek a
a jövedelmezést kis mértékre szorítják, kis mértékre redu-
kálják. Holott általánosan el van ismerve, hogy hazánk úgy
talajának, mint éghajlatának a bortermelésre kitünően al-
kalmas voltánál fogva, erre kiválóan hivatva van. Mind a
mellett sajnálattal kell tapasztalnunk, hogy a világkereske-
delemben nem foglaljuk el azt a helyet, a mely hazánkat
megilletné, — s a helyett, hogy borkereskedésünk más or-
szágokéhoz hasonlóan fejlődne; ezeké mellett messze el-
marad, sőt néhol, mint például Lengyelországban, melynek
piaczeit régi időtől fogva egészen a magyar borok uralták,
határozottan visszaesést mutat: félni lehet, hogy az él-
mes francziák innen is kiszorítanak bennünket.

És ebben nagy szerepet játszik ugy a belföldi fogyasz-
tás; mint termelési többletünk kivitele, tehát egyáltalán
boraink jobb értékesítése körül nagy akadályt képez az,
hogy a vasuti és hajózási tarifák, valamint a külállamok
által alkalmazott borvámok és fogyasztási adók legkevésbé
sem felelnek meg azon szempontoknak, a melyek mellett
hazánk ezen termelési ágának felvirágzását lehetne várunk.

Igy mindjárt Németországba való borkivitelünknek
egyik nagy akadályát a roppant nagy vámban van. Ez a
vám a borszállítmány bruttó sulya szerint 100 kilogrammon-
ként hordóban lévő borra 14 frt 40 krban, palackborra pedig

még ennek is kétszeresében t. i. 28 frt 80 krban van meg-
állapítva, melyből azonban a csomagolási anyagok súlya
(tara) fejében, amott 11%, itt pedig 16, illetve 24% vona-
tik le, a szerint, a mint a palaczkok kosárba vagy ládába
vannak csomagolva. Természetes dolog, hogy a jelenlegi
magas vámok mellett, Németországba való kiviteli borker-
kedésünk nagyobb lendületet alig nyerhet, pedig ugy
saját termésének csekély voltánál, mint földrajzi fekvésé-
nél fogva éppen Németország lehetne borainknak legnagyobb
fogyasztója.

Hasonló nagy a vám az Oroszországba való vitelnél
is. S az egy időben dominált borpiazcunkat majd teljesen
elvesztők ott. Kiszorították a francziák által. Minket er-
délyieket azonban leginkább a Romániában való visszasság
sujt legjobban — már csak a szomszédságnál fogva is.

Borainknak, a közelség folytán alkalmas piaczul ki-
nálkozik Románia. A román borok legjava is alig ér fel a
középmínőségű erdélyi borokkal. De a vám nagysága bo-
rainkat itt is megöli. Ugy a hordó, mint palaczkborainkra a
szállító levelen feltüntetett érték 5. és 1/2. százalékbában
van megállapítva, előbb ezen értékhez még 15% szállítási
költség adatván hozzá s egy hectoliter bor minimalis érté-
kének 20 frt vétetvén. Ezen kívül, ha a bevétel hordóban
történik, a szállítmány sulya szerint, métermázsánként még
2 frank fizetendő a hordóért. Ezenkívül Románia nagyobb
városaiban külön fogyasztási és községi adók állanak fenn
a belföldi és külön a külföldi borokra nézve. . . A szerződés
lejárt már Romániával, de semmi szükség nincsen az ily-
forma megújításra!

Borunk külkereskedése és a bortermelésre nézve ta-
gadhatlan, hogy a „Bortermelés és borkereskedés védel-
méről” szóló törvényjavaslat sok javítást, teszen, mert
boraink hitelének sokat ártó, hamisított borok árusítói, a
piazcrról lassan-lassan leszoríttatnak. Mindamelllett méltá-

nyos borvám-tarifák nélkül, borkivitelünk nagyarányú sohasem lesz.

Sajnálni lehet azonban, hogy a borgyártás teljes eltiltását Széchenyi miniszter a törvényjavaslatával, miként ezt a közgazdasági bizottságban az elmúlt év őszén — Hegedüs Sándor óhajtotta — nem teljesíté. Hegedüs érveléseire a következő mentséggel áll a miniszter elé: „a Hegedüs által kívánt javaslat nagyban rontaná bortermelésünk hitelét, mert külföldön azt hinnék, hogy a visszaélések nagy tömege kényszerített ily intézkedésre“!

Felélesleges mondani, hogy az érv abszolút nem kielégítő, — mert itt nem arról van szó, hogy a külföld mit hiszen, hanem bortermelésünk védelméről. Már pedig ha a gazt teljesen ki nem irtjuk, úgy csak fél munkát tettünk. Mindamellet elismerjük, a törvényjavaslatra így is szükség volt, úgy a belföldi üzletszerű gyártásnak mutatkozó nyomai, mint a külföldről behozott gyártott borok miatt.

A magyar szőlőművelésnek egyik nagy ellensége még — a regálé! . .

A mig ez nincs megváltva, addig a fennebbi törvény kijátszása napi renden lesz. Kormányunk ezen törvényjavaslatat benyújtását most őszre kilátásba helyezte. Nagyon kívánatos is! — mert ha a regálé meg lenne váltva s a kormány fogyasztási adóval, a községek pedig közvetlenül érdekelve lennének a korcsmák és bormérés körül, bizonyosan másképp ügyelnének, hogy a bérlő hamis italt és pancsolt bort ne mérjen, mert a kormánynak kisebb jövedelme s a községnek rossz bora volna, ügyelnének reá: hogy a törvény megtartassék.

Minden ok a mellett szól tehát: hogy el kell valahára dönteni a kérdést és intézkedni. E szükség közt nem legutolsó ok, hogy a bortermelés és borfogyasztás épp úgy összefüggnek, mint más termelés és fogyasztás, ha ez utóbbi a regálék középkori békóiba van verve, s a regálé-bérlők monopoliumának áldozatul dobva, akkor se a fogyasztás, se a termelés nem fejlődhetik természetesen és egészségesen. Nincsenek is Európában sehol oly gyalázatos korcsmák, mint minálunk. De lehet-e ez másképp, míg a regálé fenn áll? . .

Észszerűen tehet-e a regálé-tulajdonos azokba befektetést? Tesz-e a bérlő?

Nem.

Senki a korcsmákért áldozni nem fog, mert fél, hogy pénzét elveszti, ki tudja mikor váltják meg s veszik el tőle birtokát és jogát, s ki tudja mennyit kap érte s hogyan?

Kolozsvártt.

Ürmössy Lajos.

Szerény nézetek.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet kertészeti szakosztálya kezdeményezése folytán, felterjesztést intézett a földművelési miniszteriumhoz, melyben a magyarországi szőlővesszők behozatalának beszüntetését (miről megfelelő felsőbb intézkedés is történt) s egyidejűleg amerikai és európai szőlő-telep felállítását is kérelmezte. A minisz-

terium azonban 5767 szám alatt intézett válaszában úgy az amerikai, mint az európai szőlő-telepek felállítását megtagadja, azon indokolással, hogy amerikai telepeket már csak azért sem állíthat fel, mert a hol phylloxera nincs, ott amerikai szőlő sem kell és hogy amerikai telep állíttassék fel, eme vesszők behozatala elkerülhetlenné válnék. Az európai szőlővesszők telepét pedig ismét nem tartja Erdélyben indokoltnak, mert eredetileg csak egy állami európai szőlő-telep létezik homok-területen, a homoki kulturának s a homokra alkalmas szőlőfajoknak tanulmányozására. Ezen utóbbi nézethez, ha csatlakozhatom is, mert úgy látszik, a nagymélt. miniszter urnak elve csak ott alkalmazni az állami segélyt, hol a társulás sem hathat eredménnyel, már pedig ha Erdélyből kizárjuk a magyarországi szőlővesszőket, egy magán európai — szőlőtelep berendezése még jövedelmes is lehet — nem szükséges tehát az állam beavatkozása. Eltérő véleményben vagyok azonban a másik kérdésre nézve, t. i. hogy szélszerű-e, ha a kormány állami amerikai szőlőtelepet állít fel? Már e részben a fellebb idézett indokolást nem tekinthetem korrektnek, mert igaz ugyan, hogy ha phylloxera nincs, akkor amerikai szőlővesszőre sincs szükség, ha azonban úgy állítjuk fel a kérdést, a mint valósággal van, akkor ilyenforma hasonlattal élnénk: ég a szomszéd háza, a miénk ugyan még nem, — de azért annak minden módon való védelmére és biztosítására meg kell tennünk a lehető.

Ha nincsen amerikai telepünk Erdélyben, s a szőlővessző behozatal meg van tiltva, ha ültetnek is új telepeket, ez igen gyéren történhetik. Az előrelátó emberre pedig, aki új szőlőjét amerikai vesszőkkel akarná beörökíteni, ez idő szerint ha el fíncs is teljesen zárva a lehetőség, minden esetre igen meg van nehezítve. Egy oly közcsapással szemben, mint a phylloxera-vész, a kormány segélyezése nem hogy illetéktelen volna, ellenkezőleg kötelesség, s az amerikai szőlőtelepek felállításánál nem. bizhatja az egész tevékenységet egyesekre, vagy társulatokra, hanem nekik kell mindenestre előbb egy telepet Erdélyben is felállítani. Hogy az amerikai szőlővesszővel a phylloxera is behurcoltatnék s ez ellen a törvényhatóságok is sarkukra állanak, a gazdasági egyesületekkel karöltve, az nem lehet alapos ok; mert amerikai szőlőtelep felállítható magvetésről is. Az igaz, hogy történtek már magvetési kísérletek amerikai szőlő magjával s az eredmény sehogy sem volt kielégítő, én azonban e részben úgy vélekedem, hogy az amerikai szőlő is kell hogy csiraképes magot teremjen, még sokkal inkább, mint a mi nemes európai szőlőtőnk, pedig ez utóbbinál igen kielégítő csirázási eredményt lehet elérni. Nem szabad azonban a vetésre szánt szőlőmagot erős forrásnak kitéve hagyni a mustban, vagy a törkölyben. Nem lehet azt évekig eltartogatni sem, mert megavasodik; hanem a friss magot kell elvetni. Néhány évvel ezelőtt a kormány, ha jól tudom, Amerikából vagy Franciaországából hozatott amerikai szőlőmagvakat, melyeket kiosztott, de ezek sok helyt ki sem keltek. Ugy gondolom, a consulatusok utján történt ez a

beszerzés, de ha nem így történt, így kellett volna történnie, mert a conlatusok gondoskodhatnak róla, hogy magkísérleti állomásokon a magot megvizsgáltsák, nehogy a mag roszasága folytán az egész kísérlet dugába dőljön. Azon kívül a gazdasági tanintézetek és vinczellér-képezdek tehetnek különböző kísérleteket és amely eljárás mellett legjobbnak mutatkozik a csirázási perczent, azt a módszert ajánlja a miniszterium azoknak, akik a magvakból részessülnek. Sőt az elfogadott legjobbnak ítélt csirázási eljárást, a lapok útján is lehetne közölni, — hogy a nagyközönség is kapjon arról felvilágosítást.

Ha a nagyméltóságú földmívelési miniszterium tekintetbe venné ezen indítványt, nem lenne kénytelen elaludni azon üdvös eszme sem, melyet a nm. vallás és közoktatási miniszter ur létesíteni szándékozott s fel lennének állíthatók az amerikai szőlőtelepek a tanítóképző-intézetekben itt nálunk Erdélyben is. — s — y.

A hasznos állatok oltalmazásáról.

A földmívelési miniszterium a mezőrendtartási törvényjavaslat azon fejezetét, mely a hasznos madarak védelméről szól, „A m. kir. Természettudományi társulatnak“ is megküldte véleményadás végett. A Természettudományi társulat egy bizottságnak adta ki az ügyet, melynek javaslatait az alábbiakban részletesen közöljük. A dolognak közigazgatási oldalával a bizottság csak annyiban foglalkozott, amennyiben az irtás sikeres voltára szükséges. Ebből a szempontból ajánlotta, hogy a káros állatok pusztítását, ha az a közcsapás jellemét ölti fel, a községi előjáróság nemcsak elrendelheti, hanem felelősség terhe alatt köteles is elrendelni; továbbá, hogy a nagy mértékben fellépő káros állatokról, különösen ha azok az illető vidéken ismeretlenek, a községi előjáróságok haladéktalanul tartoznak a miniszteriumnak jelentést tenni s a miniszterium az irtás-módot vagy a védintézkedéseket, kötelezőleg elrendelheti. A bizottság ajánlotta a fejezet címének megváltoztatását is, amennyiben hasznos madarak helyett hasznos állatokról szóljon. Igen sok más állat is van a madarakon kívül, melyek a gazdának jelentékeny hasznára vannak. Ilyenek pl. a denevérek, tüskés disznók, a cziczványok, a vakondok, mely utóbbi, a virágos és zöldseges kertekben jóllehet hasznot nem csinál, de azért csak korlátozandó és nem pusztítandó volna.

Valóban ideje volna már, hogy különösen a denevérek kinzásával felhagyjanak. A denevérek a leghasznosabb segédei a gazdának, a mi fajtaink valamennyien kizárólag rovarevők s hozzá olyan rovarokat pusztítanak, melyeket a madarak nem bánthatnak, t. i. az éji lepkéket és bogarakat. Európában csak egyetlen madarunk van, mely este fogdossa a rovarokat, ez a lappantyú, (éjjeli csóka, vagy kecskefejő). A mit a denevérek a levegőben, azt végzi a föld színén ugyancsak éjjel a tüskésdisznó, a cziczvány és a föld alatt a vakondok, utóbbinak munkája szintén igen becses, mert nincs más állatunk, mely a földben élő, fejlődő rovarokat pusztítaná.

A madarak közül hasznosokul jelölte ki a bizottság az éneklőket általában, nevezetesen a pintyféléket, a sármányokat, pacsirtákat, billegényeket, fülemilékét, czinkéket, resegélyeket, gébicseket, a fecskéket, lappantyut, légykapók, rigók, ökörszemek, bankák, varjúkat, továbbá a harkályok, kakukok, a kisebb baglyok, vércsék és egerészölyveket. Ezek közül a seregély, rigók, és varjak eshetnek kifogás alá, mint a melyek bizonyos terményekben is kárt tesznek, de ezek inkább egyes vidékek szempontjából, mint általános országos szempontból károsak.

Végre a törvény védelmébe ajánlotta a bizottság a kigyókat, gyikokat, békákat és varangyokat. Még a mérges kigyóknak is főeledelők az egér és poczok. A gyikok mint tisztán rovarevők hasznosak, a vízbékák a halastavakban tehetnek ugyan károkat, de mint rovarevők általában hasznosak. A varangyokat pedig az angol kertészek már annyira hasznosaknak tartják, hogy tuczet számra veszik és kertjökben helyezik el.

Irta ndók n a k mondta ki a bizottság az ürgét, hőr-csögöt, patkányt, egeret, poczkot, szarkát, szajkót, a varjúkat ott, hol nagyon elszaporodnak. A hernyófészkek, lepketojások, cserebogarak irtását kívánatosnak tartja. Az embernek az állatok kártételei ellen való védekezése, egyenesen az állatok biológiai ismeretén alapszik, épen ezért a phylloxera kísérleti állomás működését más káros állatok káros volta okának kikutatására, esetleg orvoslására is kiterjeszteni óhajtana. Más államokban, mint az „Egyesült államokban“, Olaszországban ily intézetek nagy haszonnal működnek. Annyival inkább indokolt volna nálunk egy mezőgazdasági rovar-tani állomás felállítása.

Feltűnő, hogy a Természettudományi társulat a verebékét sem a hasznos, sem a káros állatok között nem említi; talán azért nem, mert sem ide, sem oda határozottan besorolni nem lehet???

Kiszáradt facsemeték megmentése.

Különösen nagyobb távolságról megrendelt facsemetéknél, a leggondosabb kezelés mellett is nem ritkán fordul elő, hogy azok mire rendeltetési helyükre érkeznek, nedvességüket csaknem teljesen elvesztik s megránczosodott héjukkal azt a benyomást teszik reánk, mintha teljesen ki volnának száradva. Ezen körülmény rendszerint onnan származik, hogy a csemete-nyalábok a szállítási idő alatt száraz levegő behatásának voltak kitéve. Ha az ilyen állapotban érkezett csemetétiket nyomban a szabad földbe ültetnők ki: legnagyobb részük elpusztulna. A helyett tehát, hogy a fácskákat azonnal a nekik szánt helyre végleg kiültetnők, kövessük a következő eljárást: fektessük a fácskákat egymás végtében egy, e célra ásott 50 cm. mély, megfelelő széles és hosszú árokba. Huzzunk ezután a csemetékre 25—30 cm. vastag laza földréteget, a mely ha elegendő nedves nem volna — kellően megöntözendő. A fácskákat ezután néhány napig érintetlenül hagyjuk. Ha a csemetékben egyáltalában még életerő volt: ezen elbánás által biz-

tosan megmentetnek az elszáradástól. Ha néhány nap mulva a fákat megvizsgáljuk s azt találjuk, hogy héjuk a kellő simaságot már visszanyerte, azokat az árokból kiszedjük és azonnal végleges helyükre ültetjük ki. A kiültetést legczélszerűbben nedves, enyhe időjárásnál fogatosíthatjuk. —

Az orvosság beadása az állatoknak.

Ha az orvosságot nem lehet a takarmányban az állatoknak beadni, úgy rendszeren folyadék alakjában szokás azt beléjük önteni, valamely hosszonyaku edényből. Ezen műveletnek vigyázatlan keresztülvitele által azonban sok esetben az állatnak még súlyosabb megbetegülésére szolgáltatnak okot. Ha ugyanis az állat feje nagyon felfelé nyújtatik, a folyadék pedig hirtelen és nagy mennyiségben öntetik szájába, akkor annak egy része könnyen a légcsőbe juthat, mit az állat köhögéssel árul el, aminek aztán üszkös tüdőlob és elhullás lehet a következése. Ezt elkerülendő egynémely betegségtől eltekintve, czélszerűbb a gyógyszerert por, illetőleg ebből készült falat alakjában beadni. Egy némely betegségnek azonban, a hol gyors hatás kívántatik, pl. kólika, dobkór stb. szükséges a gyógyszerert folyadék alakjában beadni, ilyenkor azonban mindig a legnagyobb elővigyázattal kell azt eszközölni, nevezetesen az állat fejét csak mérsékeltten kell felemelni, s oldalra hajtani nem szabad. A folyadékot egy hosszú nyaku vastag falu üvegből kell szájába önteni, de csak apránként s ha köhögés erőltetné az állatot, akkor a beöntéssel szünetelni kell. Ily óvatos eljárás mellett azután nem lesz a dolognak káros következménye.

* * *

Magunk részéről még megjegyezzük, hogy minden gyógykezelésnél tekintenünk kell az állat nemét is, csupán a lóról és a szarvasmarháról beszélvén, figyelembe kell vennünk, hogy a ló egy gyomru, a szarvasmarha pedig kétrődő állat, mely utóbbi, minden durvább tápszert vagy anyagot előbb a bendőbe nyel le s innen felkérözve juttatja a reczés, a szájrétü és végre az oltó gyomorba, míg a hig, folyó anyagok egyenesen az oltó gyomorba jutnak. A ló ellenkezőleg, hígat és szilárdat egyaránt csakis gyomrába juttathat. Mi következik ebből? az, hogy a szarvasmarhának szilárd tápszert adva, az azt bendőjébe juttatja s innen felkérözve, a rendszeren kellemetlen ízű orvosságot kiszorja szájából, vagy ha ezt nem teszi is, a valódi gyomorba, — honnan az orvos-szer, a belekbe menve, hatását megkezdheti; — sok idő mulva juthat; ezért, kivéve a puffadtság-nál, a szarvasmarhának híg folyó orvosszert adjunk. A lónak azonban nyeletet, mert ez azonnal a gyomorba menve, itt csakhamar feloldódik és a belekbe tolatva, hatását megkezdheti. A lónál a különben is veszélyesebb beöntést nekoczkáztassuk, hanem a lisztrel ragacsossá készített nyeletet egy, két-három ujnyi széles zsendelyen szájába benyujtva, kenjük nyelve hátsó részére, ez esetben a ló azt egyszerre lenyeli; —

Fényes Károly.

A székely törökbuza Bács-Bodroghmegyében

A bács-bodroghmegyei gazd. egyesület hivatalos közlönyében e jeles törökbufafajról a következőket olvassuk:

A székely tengeriből a múlt évben, mi csonoplyaiak 50 kilót hoztunk. Minthogy kissé későn érkezett meg, a kétszeri vetésre nézve nem tehattünk kísérletet, de az egyszeri vetés igen szép sikerrel jart. Én például 600 ölnyi területről 23 kétfülű kosárral kaptam termést. A tengeri hamar megért és igen jó minőségű. — A művelésre vonatkozólag megjegyzem, hogy széles szántásnál minden második, keskenyebb szántásnál minden harmadik barázdába kell vetni. Töltögetni nem szükséges, elegendő kétszer megkapálni. Ha azt akarjuk, hogy el ne fajozzon, ajánlatos a szár csúcsát, midőn csővei már mutatkoznak, a cső felett lemet-szeni. (?) Kádelbach József.

A székely-tengerivel Bács-Bodrogh-megyében már többen tettek kísérletet, sőt itt-ott nagyban is termelik, az eredménynyel általában meg vannak elégedve. A székely-tengeri a közönségesnél sűrűbb vetést igényel (35 cm. sor-távollal), mert kissé nagyobb szarát hozván; mint más faj tengeri, a talaj kellő beárnyékolását csak így érhetjük el. A vetésre nézve, nemcsak ennél, de általában minden tengerinél, a barázdába vetés igen primitív. Ma már minden jó gazda vetőgéppel vet, vagy ha nincs vetőgépe, a teljesen megművelt, beboronált földbe kapa után, vagy csizmasarokkal csipelt fészkekbe veti a tengerit. A székely tengerit jókor meg kell kapálni, töltögetni felesleges. Általában két kapálás elég, de ha a föld nagyon gyomos, vagy záporosó következtében cserepes, három kapálás sem árt. —

Rombay Dezső,

egyleti titkár.

Szólószeti felolvasás Kolozsvárt.

A mint a helyi lapokban közölve volt, Fekete Pál, az erdélyrészi borászati vándortanító, a szőlőművelés e veterán bajnoka, f. hó 11-én d. u. 5 órakor a városháza tanácstermében az erdélyi gazdasági egyesület szakosztályi ülésével kapcsolatban, az okszerű karikás művelés és a phylloxera elleni védekezésről megtartotta felolvasását. Ez alkalommal jelen voltak: id. Bodor Pál, Molnár Sándor, Ritter Gusztáv, Szabó Sámuel, Szász Lajos, Szentgyörgyi Lajos, Tóth Zsigmond, az egyesület hivatalnokai és még többen, akik a szakosztály körébe nem tartoznak, de az ügy iránt érdeklődnek.

A hallgató közönség feszült figyelmével kíséretében kezdte meg az előadó előadását, melyre a térszűke miatt tüzetesebben kiterjedni nem fogunk, csak általánosságban emlékezünk meg. A mit felolvasásának első részében mondtott, az a karikás szőlőművelés rendszeres munkáit tárgyalta. Különbözőbb érdeket keltett felolvasásának második része, amely a phylloxera elleni védekezésről szólt. Felemlítette a vész származását, kezdetét és kifejlődését, az általa elpusztított területek nagyságát, a szénkénességgel való gyérítést, s végül körülményesen kiterjedt az amerikai ellentálló szőlőfajokra s azoknak leggyakorlatibb irányu oltás módjára.

jaira, t. i. a zöld oltásra és a fás szemzésre, utóbbit tényleg be is mutatván.

Az érdekes és tanulságos előadásért és tevékeny buzgóságáért a jelenlevők nevében Szentgyörgyi Lajos szakosztályi alelnök mondott szívélyes köszönetet. — s — y.

Szűz gulya felállítása.

Az udvarhelymegyei gazdasági egyesület, saját körében üdvös tevékenységgel működik, többször ösztözt ki vetemény-magvakat, kisebb gazdasági gépeket szerzett be, kiállításokat rendezett. Belátva azonban azt, hogy a gabnamentük termelése az aránylag kevés szántóföld mellett, a lakosság megéllhetését nem teszi lehetővé, újabban az állattenyésztés felkarolását, illetőleg elősegítését tűzte ki céljául. Hogy a terjedelmesebb legelők a nemesebb állatok által jövedelmezőbbekké váljanak, egy szűz gulya alakítását határozta el. Haszonbérbe vette a „Tartód” nevű 530 holdnyi legelőt s erre első sorban az egyleti tagoktól, de ha ezek a kellő számot nem állítanak ki, más megyebeli gazdaktól is összesen 100—150 drb. két évesnél nem idősebb szépen fejlődött ünnöri borjut vesz fel.

Ehhez hasonló működés volna kívánatos a többi gazdasági egyletektől is. — s — y.

A fejés.

A fejés alkalmával főleg arra kell szíves figyelmet fordítani, hogy a tőgy minden alkalommal teljesen kifejessék. Hiányos kifejés esetén nemcsak az által szenved kárt a gazda, hogy kevesebb tejet kap, hanem az által is, hogy a tejnek éppen a legsűrűsége marad vissza. Tudva levő dolog továbbá, hogy a tej hiányos fejés esetén folytonosan apad, mert jó tejelő csak az a tehén lehet, melyet mindenkor tökéletesen kifejve, tejmirigyeire mindenkor nagy mérvben izgatolag bántnak. A fejéssel általában úgy kell eljárunk, hogy az előbb kifejt két bimbót a másik kettőnek kifejése után újból fejni kezdjük. A két ujjal fejés nem célszerű, az egész marékkal sokkal tökéletesebben lehet azt végézni. A fejés alatt zaj az istállóban ne legyen, mert ez a tej visszatartására ingerli a tehenet. A fejő csövekről, miután azok a tőgy zárizmait elernyesztik, úgy, hogy végre a tej magától kiesépeg, jót nem mondhatunk, s azok használatát nem ajánlhatjuk. — s — y.

Hézagpótló szakmunka.

Az utolsó két évben három oly munka jelent meg hazai gazdasági irodalmunkban, mely a lócomobilok kezelésével foglalkozik. De hiában keressünk úgy hazai, mint nyugati cultur-államok irodalmában oly szakmunkát, mely a cséplőgépeket tárgyalja. Mint gazda érezve e hiányt, „A cséplőgépek és azok kezelése” című alatt egy 10—12 nyomt. ivre terjedő, s több mint 80 ábrával illusztrált munkát irtam.

Tartalma: I. A cséplés kezdetleges módjai. II. A cséplőgépek fejlődés-története. III. Szerkezetének leírása.

A) Egyszerű cséplőgépek: a) szeges és b) verőléczes dobbal. B) Összetett gépek egyszerű tisztítóval: a) szalmarázóval, b) szalma- és törekrázó s rostával, c) ugyanaz polyva, kő és homokrostákkal. C) Összetett cséplőgépek kettős tisztító művel (gőzcséplők): a) a tisztító mű, b) egyéb géprészek, csapágycsák, tengelyek és kerekek stb., c) a gép állványa, szállító szerkezete, d) az egyszerű és összetett etető készülékek, e) a szalma-emelő (stacker) f) a szalma további feldolgozására szolgáló a) szalmarázó és aprító, b) zsuppkötő gépek. D) a) A magyar gőzcséplő-gép gyártás, az összes gyárak gépeinek leírása, b) az angol gőzcséplők részletes ismertetése. IV. A cséplőgépek kezelése: a) előleges teendők s a kazalok elhelyezése, b) a gép felállítása s előkészítése, c) felügyelet munkaközben, d) munka utáni teendők s a gép eltevése. V. A cséplőgépek gazdasági értéke, munkabírásuk és költségeik. VI. Lóhermag-fejtők: a) mint cséplőgép kiegészítő részei, b) önálló lóhercséplők. VII. Tengéri morzsolók: a) kisebb kézi gépek, b) nagy morzsolók (henger és kúp rendszer.)

Könyvem t. g. a gazdatisársaimnak van irva, de azt hiszem, jó hasznát veszik a gazd. intézetek tanulói, és az értelmes gépészek is. Sőt tán a gyárosok szintén találnak benne érdekeset. Irálya úgy van megválasztva, hogy magasabb előkészültséget nem igényel. A benne előforduló magyaros műszavak az életből vannak merítve. Miután e munka csak annyi, vagy kevéssel több példányban jelenik meg, mint a hány megrendelője lesz, kérem a megrendeléseket hozzám f. év máj. 10-éig beküldeni. A megrendelők 2 frt 50 kr. utánvét mellett június hóban kapják a könyvet. Megrendelés levelező lapon alulirothoz intézendő.

Herény, Szombathely mellett.

Herényi Gothard Sándor.

Halálozás.

Egyletünknek 1860 óta alapító tagja Bányai Vitalis folyóévi április 7-én életének 71-ik évében elhunyt. A boldogult a szabadságharcban tevékeny részt vett, majd a közügyeknek szentelte munkás életét, míg konok betegsége teljes visszavonulásra nem kényszerítette. Béke hámváira!

Irodalmi vállalatunk.

Az erdélyi gazdasági egyesület irodalmi szakosztálya örömmel tudatja könyvkiadó vállalatának előfizetőit, hogy a folyó évben kiadandó négy füzet megírására kiváló szakembereket sikerült megnyerni. „A borjunevelés arany-szabályai” című füzet megírását ugyanis Tormay Béla miniszteri tanácsos volt szíves elvállalni, kinek népies irányú gazdasági munkái országshíres híresek. — „A legelőket és a kaszálókat ápolásáról” szóló füzetet Rotter József, Jászfogarasi ménesbirtok igazgatója, „A kisgazda mint sertéshizláló” című pedig Virágh Elek, hercegi uradalmi felügyelő és végre „A trágyáról” című traktátus az árszóról és a trágya keze-

lésről „szükséges tudnivalók” című füzetet Réti János, gazdasági tanintézeti tanár fogják megírni.

A több példányra előfizetni szándékoló gazdasági egyesületeket, gazdaköröket stb. ezennel tisztelettel értesítjük, miszerint 100 példányra való előfizetésnél 10%, 200 példányra való előfizetésnél 20%, 300 példányon felül pedig 25% engedményt adunk.

Kolozsvár, 1888. márczius 21-én. Az irodalmi szakosztály megbízásából.

Dr. Berde Áron, elnök.

Egyleti mozgalmak.

Választmányi ülés 1888. márczius 21-én.

Tartatott alelnök Szabó József elnöklete alatt, jelen voltak; Báró Jósika Sámuel alelnök, Dr. Berde Áron, Sipos Gábor, Reich Albert, Tóth Zsigmond, Nagy Lajos, id. Bodor Pál, Szentgyörgyi Lajos, Szabó Sámuel, Dr. Szentkirályi Ákos, Réti János, Sigmund Dezső, Vörös Sándor, Eöry Tivadar és Gamanf Vilmos, egyleti titkár.

30. A február 8-án tartott választmányi ülés jegyzőkönyve felolvastatván — a mainak hitelesítésére Dr. Berde Áron, Nagy Lajos és Tóth Zsigmond tagtársak kéretnek fel.

31, 32. Gróf Schweinitz Gyula és Bodor Antal tagtársak évdíjas kötelezvényeiket további hat évre megújítják — örömmel fogadtatván, a kötelezvények a pénztárhoz tétetnek át.

33, 34. Illeték kiszabási hivatal ingó és ingatlan vagyonunknak egyenérték adó bevallására szólít fel — a bevallással e. pénztárnok és titkár közösen bizatnak meg.

35. Városi adóhivatal tőke-kamatadó bevallásra hív fel — kijelentendő, hogy miután a tőketartozás befizetett, e czimen adóval nem tartozunk.

36. Gámán-nyomda számlája a vándorgyűlési jegyzőkönyvnek kinyomatásáról — 136 frt 50 krral utalványoztatott.

38. Kertészeti szakosztály tüzetesebb indokolással kijelenti, hogy a nagy-utczaai szőlő részbeni eladásába bele nem egyezhetik — beható eszmecsere után választmány egyhangulag a következő határozatot hozza és terjeszti elfogadás végett a közgyűlés elé:

a) a nagy-utczaai szőlő egész anyaga egy újonnan szerzendő alkalmas területre kitelepitendő oly módon, hogy ugyanott egy szőlő-iskola is helyet találjon! A kitelepités megtörténte után az egész szőlő eladandó, magától értetődően, hogy ugy az új területnek megszerzése, mint a réginek eladása az alapszabályok értelmében közgyűlési jóváhagyás alá terjesztendő.

b) miután ma-holnap a köztelek is a város terjeszkedésénél fogva értékessé fog válni, ennek lassankénti kitelepitése is figyelembe volna már az új telep megszerzése alkalmával veendő.

c) A szükséges intézkedések foganatosításával — a

kertészeti szakosztály hozzájárulásával és közreműködésével — az igazgató választmány bizassék meg.

39. E. pénztárnok az 1887-iki zárszámadást nyújtja be — lap. utján közöltetvén, tudomásul szolgál és a közgyűléshez tétetik át.

40. Pénztárvizsgáló bizottság jelentése s kapcsolatosan az 1888. évi költségvetés — a közgyűléshez tétetik át.

41. Állatkiállítási szakosztály jelentése mult évi működéséről — a közgyűléshez tétetik át.

42. Benkő Mihály tagtárs közgyűlési indítványa a gazdák személyes hitelének emelése érdekében — pártfogolag azon véleménnyel tétetik át, hogy bővebb tanulmányozása és lehető foganatosítása végett a választmány utasítandó lesz.

43. A titkári évi jelentés előleges meghallgatására — Szabó Sámuel és Vörös Sándor tagtársak kéretnek fel.

44. Erdélyrészi méhész-egylet az egyletünkől kölcsönvett 200 frt visszafizetését elengedni kéri — tekintettel a szűk anyagi viszonyokra, a kérés jelenleg nem teljesíthető, hanem a kölcsön — kamatfizetés kötelezettsége nélkül — függőben lesz tartandó.

45. Méhész-egylet egyleti helyiségeinknek eddigi átengedését megköszönve, azokat jövőre is kéri — az iroda használata a t. egyletnek ezentul is teljes készséggel engedtetik meg.

46. Ministerium 1495. sz. a. az egylet mult évi állapotára és működésére vonatkozó kérdő ívet küld — közgyűlés után a titkár által kitöltendő lesz.

47. Kolos-monostori igazgatóság a kiállítási árpamin-ták ajándékozását köszöni meg — tudomásul szolgál.

48. Osztrák-magyar bank közgyűlési jegyzőkönyvét küldi meg — köszönettel könyvtárra helyeztet.

49. Bécsi gazd. egylet 1886 és 1887-ről szóló évkönyveit küldi meg — köszönettel könyvtárra helyeztetet.

50. A májusban tartandó triesti borkiállítás programja — kivonatolag lapunkban közlendő.

51. Országos gazd. egylet 97 sz. a. a kulturmérnöki intézménynek kivált öntözési czélból való igénybevételeit ajánlja — az átirat lapunkban ismertetendő lesz.

52. Ugyanannak kertészeti szakosztálya tudatja, hogy a Bereczki-féle telep megmentése ügyében egyletünk felszólalása folytán ismételt felkérést intézett a magas kormányhoz — örvendetes tudomásul szolgál.

53. Torontálmegyei gazd. egylet előterjesztése a mezőgazdasági kamarák szervezése tárgyában pártolás végett megküldetvén — e fontos kérdés beható tanulmányozására Szabó József alelnök elnöklete alatt Dr. Berde Áron, Sigmund Dezső és Vörös Sándor tagtársak kéretnek fel.

54. A Nagy-Körösön tartandó tenyészállat- és általános kiállítás programja — lapban kivonatolag közlendő lesz.

55, 56. Erdélyi szász gazd. egylet beküldi Brassóban és Medgyesen tartott közgyűléseinek jegyzőkönyvét — köszönettel fogadtatott.

57, 59. Az új szeszadóra vonatkozó névtelen röpirata egy képviselőnek; — a felföldi gazdasági szesztermelők

ebbeli memoranduma; — valamint Weiss Mór urnak főleg a regale szempontjából erre vonatkozó cikke betérjesztésén — miután mindezeknek alapos áttanulmányozására már elegendő idő nincs, választmány megnyugszik azon mozgalomban, melyet e téren a központban összegyűlt gazdasági szesztermelők kifejtenek és ettől várja a méltányos érdekek kiegyenlítését. Weiss Mór ur cikke annak idején való figyelembevétel végett a regaleügyi bizottsághoz tétetik át.

60. Lázár László cikklenyomata, melyben egy népszerű gazdasági olvasókönyv kiadását hangsúlyozza — véleményezés végett az irodalmi szakosztályhoz tétetik át.

61. Ungvári László Czegléd városi kertész faiskolájának árjegyzékét küldi be s vállalatának pártolását kéri — a kertészeti szakosztályhoz tétetik át.

62. Id. Bodor Pál indítványozza, hogy az egyleti könyvtár újból leltározassék és arról szákkatalogus készíttessék — választmány az indítványt egyhangulag elfogadva, a leltározásra és könyvjegyzék készítésre a titkári hivatalt utasítja, egyszersmint elrendelvé 3 könyvszekrény beszerzését — melyről költségvetés mutatóndó be — és a katalogusnak kinyomatását.

Hitelesítik:

Nagy Lajos,

Tóth Zsigmond,

Dr. Berde Áron,

Szabó József,

egyleti alelnök.

Gamauf Vilmos,

egyleti titkár.

A nagy-kőrösi kiállítás.

Az orsz. gazdasági egylet a pestmegyei gazdasági egylettel szövetkezve, folyó év május hó 19, 20 és 21 napjain egy nagyobb szabású gazdasági kiállítást fog Nagy-Kőrösön rendezni. A kiállítás részletei a következők:

I. Lókiállítás, katonai lóvásár és lóverseny.

II. Nemzetközi jelleggel bíró, díjazással egybekötött

VII. tenyészállatvásár.

III. Gazdasági gép- és eszköz kiállítás.

IV. Gazdasági általános termény-kiállítás.

V. Kertészeti kiállítás.

VI. Szőlőszeti és borászati kiállítás.

VII. Gépversenyek.

VIII. Gyűlések, értekezések és kirándulások.

A jelentkezések a rendező bizottság által szerkesztett bejelentési lapokon legkésőbb április 20-áig a nagy-kőrösi kiállítás rendező bizottsághoz (Budapest, köztelek) nyújtandók be. Lakások iránti bejelentések május 15-ig Nagy-Kőrösre, az ott székelő rendező bizottságnál teendőek meg.

I. A díjazással kapcsolatos lókiállítás csakis pestmegyei lótenyésztők számára rendeztetik. Térdij nincsen.

II. Nemzetközi VII. tenyészállatvásárra a bejelentéssel egyidejűleg fizetendő a térdij. Alosztályok: Szarvasmarhák: 1. magyar, 2. borzderes, 3. piros-tarka hegyi fajta, 4. könnyen hizók, 5. egyéb fajták és ke-

resztések, 16. bivalyok. Juhoknál: 1. mérinó, 2. angol husjuh, 3. ráczka, 4. egyéb fajták és keresztések. Sertések: 1. kondor, 2. nagyfülliek, 3. angol irányu tenyészetek. Baromfiaknál: 1. Általános tenyésztésre ajánlatos fajták. 2. Vegyes fajták. 3. Keresztések. 4. Tenyésztési segédeszközök. 5. Tengeri nyulak. Az állatok szállítására nézve vasuti kedvezmények vannak érvényben s azok igénybevételéhez szükséges igazolványok a rendező bizottságtól szerezhetők be. A bejelentett állatok már május 15-én elfogadtatnak, legkésőbb azonban május hó 17-én estig a kiállítás helyszínére szállítandók.

III. Gazdasági gépek és eszközök kiállítása.

Mindenféle gép, eszköz és műszaki tárgy, legyen az hazai vagy idegen gyártmány, kiállításra elfogadtatik. Bejelentendők, a méterenként igényelt fedett vagy szabad tér. A gépek beszállításának ideje legkésőbb május 15-ike.

IV. Gazdasági termény kiállítás.

Kiállíthat minden bel és külföldi termelő és üzlet tulajdonos, ki az alábbi termékek kereskedelmével üzletszerűleg foglalkozik.

Kiállíthatók:

1. Növényi termények és ezek készítményei. a) Szemes termények. b) Fűmagvak. c) Kereskedelmi olaj és fonal-növények. 2. Takarmány. a) Préselt, vermelt és savanyított takarmányok. b) Póttakarmányok (olajpogácsa stb.) 3. Állati termények. a) Tejtermékek. b) Gyapju. c) Méz, viasz. 4. Kereskedelmi tárgyak.

V. Gyümölcs és konyhakerti kiállítás.

Kiállíthatók: 1. Mult évi üde gyümölcs, aszalt, cukrozott, vagy feldolgozott gyümölcs. 2. Melegágybeli dinnye, ugorka, eper, főzelék és zöldségnemű. 3. Gyümölcs- és konyhakerti magvak. 4. Mindenféle aszaló. A legjobbnak találandó számára 200 frt, a második legjobbnak pedig 100 frt jutalom van kitűzve. 5. Mindenféle kertészeti szerszámok.

A kiállítandó tárgyak legkésőbb május 17-ig kell hogy a helyszínén legyenek.

VI. Szőlőszeti és borászati kiállítás.

Kiállíthatók: szőlőszeti és borászati eszközök. Újja telepítési eljárások és eszközök. Direkt termő amerikai szőlőből szűrt és homoki borok. A borok minden fajtájából 5 drb. 0.7 literes palaczkkal küldendő. A borokért térdij nem számítatik, egyéb osztályokban azonban térdij fizetendő.

VII. Gépversenyek.

Versenyezhetnek hőlég-gépek, petroleum-motorok, széna-sajtók és takarmányfőző-gépek.

A kiadandó díjak a következők: A nmlg. földmiv. miniszterium által adományozott díjakból: A szarvasmarhákra 3000 frank. Juhokra 1400 frk. Sertésekre 900 frk. Baromfiakra 700 frk. Összesen 6000 frank. A gazdasági gépek osztályában az érdemes ujdonságok haladási érmekkel lesznek kitüntetve. Gazdasági termények osztályában arany, ezüst, bronz érmek és elismerési oklevelek

nyerhetők. A gyümölcs és konyhakerti osztályban arany, ezüst, bronz érmek, oklevelek és pénzdíjak vannak kitűzve. A szőlőszeti és borászati osztályban mint az előbbeni osztályban, arany, ezüst és bronz érmek kaphatók. A versenyző gépek jutalmazására arany, ezüst és bronz érmek szolgálnak.

VIII. Gyűlések, értekezések és kirándulások.

1. A szövetségbe lépett gazdasági egyesületek III. ik nagygyűlése május 19-én. 2. A pestmegyei gazd. egyeslet közgyűlése május 21-én. 3. Kirándulás Nagy-Kőrös város homok-szőlőibe. 4. Kirándulás Kecskemétre. Értekezések fognak tartatni. a) A gyümölcsészeti és konyhakertészeti szakban. b) szőlőművelési szakban.

A kitalált kiállítás és kapcsolatos ügyek közelebről érdekelnek, bővebb felvilágosításért, illetőleg programtervezetért forduljon az országos gazdasági egyeslet titkárságához Budapestre.

Bor- és kertészeti kiállítás Triesztben.

A trieszti gazdasági egyeslet f. évi június havában kiállítás rendez, a következő osztályokkal. 1-ör bor, 2-ör kertészeti növények, 3-ör mindkettőhöz szolgáló gépek és eszközök. A kiállítás június 9-től 23-ig tart. Bejelentési ival a végrehajtó bizottság szolgál. Fő cél a boroknak

piacot szerezni, ennél fogva fő súly az izlelésre van fektetve. A kiállítható legkisebb mennyiség üvegben 25 palaczk, hordóban 50 liter. A díjak díszokmányokból, érmekből és esetleg külön tisztelet-díjakból fognak állani. Kivánatra a közvetítésre egyesletünk titkári hiyatala készséggel vállalkozik.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS!

A nyitárvölgyi gazdasági egyeslet agrár meteorologiai observatoriumának „Időjárás naptára Magyarország részére“ 1888. évi január 1-től már VI-ik övfolyamába lépven. erre előfizetési felhívást intéz a művelt magyar gazdaközöntséghez.

Az időjárás naptár havonként kétszer jelenik meg, magyar vagy német nyelven megrendelés szerint, a postai levelezőlapok dupla nagyságában.

Egész évi előfizetési ára 2 frt és csakis ilyen fogadtatik el.

Az előfizetések az agrár-meteorologiai observatoriumhoz, Ó-Széplakra, u. p. Brogyán — intézendők.

(8-12.) 20.

Az igazgatóság.

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Gabona mérték	Tiszta buza	Elegy buza	Rozs.	Árpa	Zab	Török-buza	100 kiló		1 köbméter tüzifa	1 kiló marhahús
helye	napja								széna	szalma		
k r a j c z á r o k b a n												
Budapest	április 12	métermázsa	730	—	570	550	540	630	—	—	—	—
Brassó	április 6	hektoliter	560	360	340	310	190	420	215	140	250	36
Deés	április 3	"	700	620	450	—	280	680	540	280	320	32
Fogaras	április 6	"	530	480	350	—	180	350	270	180	200	30-36
Gyula-Fehérvár	április 7	"	575	465	450	—	240	460	300	200	260	32-38
Kézdi-Vásárhely	április 5	"	540	—	341	319	185	460	270	100	240	28
Kolozsvár	április 5	métermázsa	680	—	500	—	420	580	300	220	300	34
Maros-Vásárhely	április 5	"	715	595	525	—	396	520	220	120	300	36
Nagy-Szeben	április 6	hektoliter	550	430	360	430	230	420	190	100	300	32-36
Nagy-Várad	április 10	"	472	402	358	275	210	405	260	130	350	48
Sepsi Szt.-György	április 9	"	550	500	370	340	170	450	300	100	150	28
Szász-Régen	április 5	"	550	475	380	350	200	400	340	200	260	28
Torda	április 7	"	550	400	400	—	210	390	300	30	238	24

Az erdélyi gazdasági egylet közgyűlése

1888. mártius-hó 25-én.

Tartatott elnök Báró Kemény Gábor elnöklete alatt, jelen voltak Szabó József és Báró Jósika Sámuel alelnökök, Balla Pál, Benigni Sámuel, Benkő Mihály, Dr. Berde Áron, Bodor Antal, Dávid Antal, Eöry Tivadar, Filep István, Gaál Elek, Jakab László, Nagy Lajos, Réti János, Rettegny Béla, Ritter Gusztáv, Sárosy Pál, Sigmond Dezső, Sipos Gábor, Szabó Sámuel, Dr. Szaniszló Albert, Szenkovich Márton, Szentgyörgyi Lajos, Dr. Szentkirályi Ákos, Tóth Zsigmond, Vörös Sándor, Zeyk József; — Dr. Hintz György, egyleti pénztárnok és Molnár Sándor, egyleti ügyvéd; — a jegyzőkönyvet vitte Gamauf Vilmos, egyleti titkár. —

63. Elnök:

Tisztelt közgyűlés!

1885-ben, márczius 29 én ugyanézen helyen kijelenttem, hogy nézetem szerint a gazdasági válság, vagy agriculturalis crisis elnevezések nem egészen helyesek azon nehéz helyzetnek megjelölésére, melyet a termények és áruk értékének rendkívüli csökkenésében és az áraknak merőben kiszámíthatlan hullámlásában, rendesen rohamos lezökkenésében látunk.

És mondtam azt is, hogy a nehéz helyzet, az áraknak hanyatlása és bizonytalansága nem csak a földművelési czikkekre terjed ki; de kiterjeszkedik az a nagy, valamint a kis iparra, a gyáriparra, valamint a kézműiparra is és a dolgok természeténél fogva kihat a kereskedésre is.

Azért nem tartottam és most sem tartom egészen helyesnek a válság, crisis elnevezést, mert a jelenlegi helyzetet egy fejlődési stadiumnak látom, mely az egész világra kiterjed; a mely több-kevesebb időt fog tartani, nem látom még, hogy a végéhez közelednénk; és a mely lejár bizonyos egyensúlyba jövés által.

Megadom egyébiránt, hogy az, hogy válságnak vagy fejlődési processusnak vagy stadiumnak nevezzük is azon nehéz helyzetet, melylyel földművelésünk és iparunk küzd, a dolog lényegére nézve teljesen mindegy. „Name ist Schall und Rauch, umnebelnd Himmelsgluth.“ A dolog lényege az, hogy a baj megvan. És kétséget nem szenved az, hogy ezer meg ezer becsületes munkás gazda és iparos nem csak válságos helyzetbe jön, ama fejlődési processusban, de tönkre is megyen benne.

Azt is elmondtam volt említett beszédemben, hogy a természettudományi és különösen a technikai ismereteknek nevezetes elterjedése, párosulva a közlési és közlekedési eszközöknek eddig nem is álmódott tökélyével, vonja mindenfelé maga után előbb a nagy, aztán a tultermelést és teszi lehetővé azt, hogy pár forintért métermázsánként, bármely teher, bár mekkora, vagy legalább is igen nagy mennyiségben, nagyobb mennyiségben, mint mennyivel a szükségletet kielégíteni lehet, bármely vasutnak, bármely állomására legyen szállítható, műnyelven „dobható.“ Ha csak tengeri kikötőkbe kell a szállítást eszközölni, úgy az még

tetemesen olcsóbb is. Eme viszonyok szülik azon ugynevezett válságot.

Epen említém, hogy eme küzdelmes viszonyokból kibontakozunk, ha bizonyos közgazdasági egyensúlyba jön a világ. Az az: ha a megállandósult szállítási és vámzedési viszonyok mellett a termelés és kínálat alkalmazkodnak a fogyasztás mennyiségéhez és minőségéhez.

Hogyan van csak: mikor fog tehát elvégeződni a mostani közgazdasági miseria? Ha kínálat, szállítás és kereslet, az élet tapasztalata szerint, bizonyos egyensúlyba jönnek.

Nem tagadom: eme második mondat sem fejt meg, melyik esztendőben, vagy bár mintegy mennyi idő múlva szűnik meg a mostani közgazdasági és abban az agriculturalis aberratio. És legkevésbé sem tagadom, hogy a kilátásba helyezett egyensúlyba jövetel előállása igen nehéz kérdések megoldásától és complicált viszonyok megállapodásától függ.

A mint felhoztam, kellenek internationalis szempontból megállandósult vámviszonyok.

Köztudomásu dolog, hogy kereskedésnek és iparnak és abban a földművelési iparnak is, éltető eleme, levegője a biztosság. Valamely országnak termelői lehetőleg tartózkodni fognak egy oly ország vásárlásába bizva, mely önkényűleg és tán néha szenvedélyes ötletek szerint változtatja vámtarifáját, nagy területeket vetni be buzával, vagy nagyban hizlalni ürüket ama bizonytalan exportra; a kereskedő nem veszi meg a termelő buzáját, vagy hizlalt ürűit, vagy csak potom árat ad érte, mert sohasem tudhatja, hogy a míg áruival megérkezik a szállítási helyre, nem változtak-e meg lényegesen a vámolási viszonyok.

Kereskedelmi szerződésekre kell törekedni nem csak nekünk, mert hiszen kettőn áll a vásár; de nézetem szerint, kereskedelmi szerződéseket kellene kötni az összes civilisált világ államainak egymás közt. És természetesen ezeknek lehetőleg helyesen megállapítottaknak kellene lenni; de nem is annyira a meltányosság és tökély valami nagy mértékét várom én azoktól, mint inkább biztóságot. Azt, hogy az áraknak körülbelől megállandósultságára lehessen számítani, legalább annyiban, a mennyiben azok a vámoktól és szállítási kiadásoktól függnék. Általán véve, még kisebb-nagyobb mértékben hátrányos kereskedelmi szerződés is jobb, mint termelőinket és kereskedésünket a véletlen esélyeinek kitenni.

És ez nem csak rólunk áll, hanem mindazon államokról, melyeknek számbavehető termelése, kereskedése van.

Az imént azt is említettem volt, hogy a biztóságnak, a megállandósultságnak nem csak a vámtételekre kell kiterjedni, hanem a szállítási árakra is.

A tengeren való szállítások és a folyamokon is tömeges szállítás tárgyai majdnem általán, az igaz, alku útján állapíthatnak meg; ezek azonban a vasuti szállításhoz képest igen olcsók. Nem száraz szállítást említettem a vízi szállítással szemben, hanem egyenesen vasutit; az egyszerű tengelyen való szállítás az internationalis forgalomban nem számít. Ezerkétszáz — ezeröttszáz kilométer hosszú vaspályai

ut mellett sok helyt az 1 frt, vagy tán még az 1 frt és 50 kr. viteldijnyi leszállítást épen nem tartok a lehetetlenségek közé számíthatónak; reméllem azonban, hogy a vasutaknál nagy általánosságban az, hogy a szállítási díjak fluctuációja, különösen oly váratlan felszökötése, mely termelésnek és kereskedésnek nagy hátrányokat okozhatna, ki van zárva.

Mihelyt egyszer a gazda tisztában van felőle, hogy teszem, a buza métermázsájáért nem vehet be többet, mint 6, vagy 7, vagy 8 frtot, e számokat önkényüleg veszem fel; vagy teszem, a hizlalt ürü husáért kilónként, mondjuk, 30 vagy 35 krt, vagy ez utóbbi tán egyáltalán el nem adható kivitelre, mint ez jelenleg körülbelül áll Erdélyben: számítást tehet, hogy vajjon egyéb gazdasági ágazatok mellett említettek egyáltalában mivelendők-e, és ha igen, mily arányban?

Minden gazda tudja, hogy a gazdasági irányok változtatása nem csak sok gondot és fáradságot; de sok pénzt is követel. Ha, midőn épen készen van az irányváltoztatással, jön az illető gazdasági cikik „krachja“, akkor futott, fáradozott, kiadásokat tett semmiért.

Ezen a próbán az erdélyi gazda az utóbbi 30-40 év alatt párszor keresztül ment; és innen származatom azon nagy bizalmatlanságot, melylyel Erdélyben a gazdasági újításokat tekintik és mely odáig megy, hogy még tán most is van olyan gazdatársunk, ki fa ekét használ. Olcsóbb, — ha elromlik, könnyebben igazítják helyben; aztán minek fektetni be a földmivelésbe, ha a buza-ára métermázsánként 6 frt, a törökbuzáé 4 frt? mondja egyik-másik. Nyomorult viszonyok, midőn a gyáva és konok tunyaság hasznosabb, mint a józan emberi számításon alapuló munkásság.

Lássunk az imént mondottakra nézve néhány példát.

Még 48 előtt elkezdődött volt a mozgalom a bortermelés körül. Rigolirozni, a fajokat külön táblákba ültetni, voltak a jelszavak. A csombordi szőlő járt elől és különösen a riesling rendkívül jól sikerült. Elég jól termett és biztosan; bora rendkívül jó és becses volt. A 48-ik és 49-ik években bekövetkezett irtóztató pusztítás, dulás, felfordult gazdasági viszonyok megakasztották néhány évre a szőlőmivelés fejlődését, ez azonban már semmi esetben sem volt „gazdasági válság“ számba veendő. Az ötvenes években újra kezdődött a szőlőmivelésben és borászatban való tevékenység. És feltámadt a bizalom. Abban az időben hallottam egy nyilatkozatot, mely érdekesen jellemzi a közfelfogást: „Ha egy szegény ember három hold riesling szőlőt épít, nyugodtan halhat meg: vagyont hagy gyermekeire.“ És megalakult a kolozsvári pincze-egylet, mely egészen helyesen volt tervezve, a mennyiben eredetileg a gazdák saját termésű borai kezelése és elárúsítása lett volna feladata.

Kiépült azonban a nagyváradi-kolozsvári vasutrész. A Szilágyból özönlött be a sok, az erdélyieknél gyengébb, de olcsóbb bor. A pincze egylet eltántorodott: maga borokat kezdett vásárolni, elárúsítani; tán még koreszmákat is látott el borral. Erdélyből export nem volt, most sem igen van. Segíthetett volna későbbre sokat az országos központi

minta-pincze; de arról a hírlapok, az utóbbi időben legalább is minden három hóban egyszer tudtak „illetékes“ és „igen illetékes“ oldalról nyert tudósításokat közölni, melyek oda mentek ki, hogy a miniszter meg akarja szüntetni elődjének művét. Hogyan küldjenek akkor ily messze földről borokat a mintapinczébe? Erdélyben a bor ára éveken át rendkívül alacsonyra süllyedt. A legutóbbi időben, nem a központi minta-pincze segítségével, hanem egyesek rationalis borkezelése folytán az erdélyi borok ösmertebbekké, keresettebbekké váltak, azok ára emelkedett is. Csak ismételhetem, mit már régebben és többször mondtam, hogy, habár a borászat is bizonyos megrázkódásoknak volt kitéve Erdélyben, melyeknek egy részét okszerű intézkedésekkel legalább enyhíteni lehetett volna: a fehér erdélyi asztali bor a maga nemében a legkitünőbb termények közé tartozik és a borászat Erdélyben a legfontosabb gazdasági ágak egyike.

Lássunk egy más példát.

Az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején nagy reményeket kezdtek a gazdák kötni a repcéhez. A buzának, mondták, nincsen ára, de a repcének van, — el lehet adni; és ha jól terem, legalább ad annyi mázsát, mint a buza. Erdélyben kezdetben igen jónak mutatkozott a repce; későbbre a tücsköknek és bogaraknak sok fajtája elszaporodott, melyek abban, mondhatni, rendszeres kárt tettek. Azonban ez még csak mind hagyjån; de egyszerre elterjed a petroleum és egy csoport földgyanta productum és a repce ára, úgy látszik mindörökre, leszáll közel 50%-al. Tehát ebben sem lehet többé reménykedni.

Csak épen megemlítem a hirtelen felkapott és épen oly gyorsan elejtett sertéstenyésztési cultust. Felhozom még a komlótermelést.

A komló régi időtől fogva azon vidékeken, a hol jól termett és minősége jeles volt, a legszebb jövedelmeket nyújtó gazdasági ágazatok egyike volt. Akkor, midőn földmivelési miniszter voltam, Erdélyből különböző helyekről kaptam mustra-komlókat. Ezeket én analysáltatván, azon meggyőződésre jutottam, hogy ha nincsenek is olyan kitünők, mint a leghiresebb saaz-i komlók, de a közvetlenül azután következő bajor és württembergi komlókval kiállják a versenyt. És a mit a vegyész vizsgálat mondott, megerősítette a tapasztalat.

Készítettem erdélyi komlóval sört és a vele készült, sör szakértők megbírálása szerint minden tekintetben megfelelő volt. Természetesen: megbíztattam az erdélyi gazdaközönséget a komlótermelés fokozására. És igen nagy örömemre szolgált, midőn, ha nem csalódom, 1884-ben Erdélyben jó komlótermés volt; a komlónak pedig métermázsáját 250—300 frton eladták. Ha csak 3 és 1/2 métermázsá komlót is számítok egy kat. hold termésére, a bruttó bevétel holdanként 900—1000 frt. Ime, az aranybánya! Azonban mi következett?

Mindjárt a reá jövő esztendőben a komló ára rendkívül leesett, vagy tán inkább lezuhant. És a második és a harmadik esztendő folytatta ez utat egészen azon határig,

hogy a komlótermelés nem fizette ki a megmivelési költségeket; 50—60 frtra métermázsánként szállt az ára; és egészen azon határig ment az ügy, hogy az erdélyi komló nem volt eladható. Pedig a komló, épen mint a szőlő, igen drága mivelési ág. Mindkettőnek rigolirozni kell. Ezenkívül a komlós kerteket igen magas póznákkal kell ellátni. Száritására költséges csürszerű épületek szükségesek. És végre a gubók leszedéséhez, habár nem drága, de tömérdek nap-szám kell.

Honnan jött a komlókrízis? így fog-e maradni, vagy megváltozik? tultermelés, vagy egymásra következő néhány bőtermő év befolyása, vagy mind a kettő? Nehéz megmondani. Én legalább, habár figyelemmel kísértem, szaklap előadása szerint, hogy mennyi a várható termés, mennyi az összes szükséglet, mik a tényleges árak Csehországban és mik Németországban és mik Amerikában és mindenek felett mik Angliában: én nem tudom megmondani. Hihetőnek itt is a nagy tultermelés látszik.

Erdélynek különben ezen tekintetben is kedvezőtlenebb a helyzete, mint a többi civilizált világnak. Helyben sörfőzés mondhatni nincs; Budapesten csak van és napról-napra emelkedik, habár a nagy sörgyártó városokkal egy sorba tenni Budapestet még nem lehet. De kis és nagy sörgyártó a Királyhágón innen és a Királyhágón túl, mind azt hirdeti, hogy saaz-i komlót használ: megvetéssel fordul el kísérlet nélkül az erdélyi komlótól. Bezzeg 1884-ben nem úgy tették; akkor kellett, akkor jó volt. Természetesnek tartom azonban, hogy azon sok cseh és bajor sörfőzési vezető (vulgó: Brenner) egyáltalában nem hevül hazai productumunk mellett és inkább ragaszkodik a régebbi és netalán személyére vonatkozólag is kényelmesebb, kedvesebb összeköttetéshez.

Tavaly hallottam egy ujdont sült és azt hiszem Erdélyből kikerült ellenvetést az erdélyi komló ellen; azt, hogy az erdélyi komlóval könnyű, világos sört nem lehetne gyártani. Ez egyszerűleg nem áll. A 80-as évek elején magam is kóstoltam a magyaróvári, főhercegi sörfőzőben készült igen jeles könnyű világos sört, mely erdélyi komlóval készült.

Hosszasabban foglalkoztam a komlótermeléssel, mint azt megkövetelné azon fontosság, melylyel az ez ideig Erdély gazdasági termelésében bir. Azért tettem ezt, mert a komlótermelésnek sorsa rendkívül érdekes világot vet általán véve korunk termelési és értékviszonyaira.

A bizonytalanság létezésének és nyomasztó hatásának bizonyítására legyenek elegendék a felhozott példák.

A gazdának egyébiránt, az emberi intézményekből származó bizonytalanságon kívül, egy másik fajtájával is kell küzdeni a bizonytalanságnak, a mely már azonban okszerű eljárás által enyhíthető, de véglegesen egyáltalában meg nem szüntethető. Az időjárás befolyását értem. A gazda, teszem, jó földbe, jó mivelés mellett elveti a buzát és az, ha jó termés van, ad 8—10 métermázsát; ha roszt, 4—5-öt, vagy kevesebbet. Ha 4—5 métermázsá termése van egy holdról, az vetni, háza és cselédei szükségletére, adóba,

biztosításokra és egyéb rendszeresített gazdasági kiadásaira, Erdélyben felmegyen. Akkor jövedelme csak egyéb termékekből lehet. Ha 8—10 métermázsá termése van: akkor két-három akkora mennyiséget ad el, mint más gyengébb gazdasági éveiben.

Ez azonban oly baj, melylyel a világnak minden gazdája kezdettől fogva küzdött és világ végeig fog küzdeni. Ezen tekintetben előnye van oly országnak mások felett, melynek időjárása kevésbé extravagáns. Már ezen tekintetben Erdély tán némi előnyben van az Alföld felett. Erdélyben olyan perzselő szárazságok, mint az Alföldön, nem szoktak lenni. Tulfelől azonban az igaz, hogy időről-időre, az erdélyi terméseket az esős időjárás teszi tönkre. Előnyben van egyébiránt az időjárás viszontagságokkal szemben az értelmes, figyelmes, tevékeny gazda az értelmetlen, figyelmetlen, tevéketlen felett.

Különben az is nagy hátrány az erdélyi, valamint a Királyhágón túl levő gazdatársainkra, hogy a mi terméseink nagysága, minősége a termények európai árnak megállapításában alig van hatással. Teszem: igen gyenge a buza-termésünk és a buzának épen akkor van a legnyomottabb ára. Roszt a lóhermagtermés és a lóhermag csak potom áron adható el. Az igaz, hogy ezzel szemben beköszönthet az is, a mi 68-ban és 69-ben tényleg meg is volt a buzára, hogy nagy termés mellett az árak is nagyok. De én megvallom, hogy a mi ideges, forró, hő vérmérsékletű magyar fajunknál, inkább vágyom a rendes gazdasági, lehetőleg egyforma jövedelmekre; mint ama kivételes, mondhatni a szerencse játékaiként feltűnő bevételekre, melyek kielégíthetetlen váradalmakat és reményeket éleszthetnek.

És honnan van az, hogy a magyarországi productiónak nincs hatása a világ piac-árainak meghatározásában? Onnan, hogy Magyarország viszonyosan keveset produkál. A buza árának meghatározásában legnagyobb tényező Amerika, azután Oroszország. Nem szándékozom itt a statisztikai adatok egész ütegét állítani sorompóba. A kit a dolog érdekel, hasonlítsa össze az amerikai Egyesült államoknak, vagy Oroszországnak összes buzatermését a miénkkel? vagy azt, hogy azokban mekkora terület szokott bevetve lenni és mekkora minálunk? vagy azt, hogy Magyarországnak körülbelül 4 és 8 millió métermázsá feleslegével szemben mennyi feleslege szokott lenni említett államoknak? A ki megteszi, meg fog győződni, hogy a magyar buzatermelés, az európai árakban többé irányadó, ha eddig tán volt is, de nem lesz.

A buzaárak évi megszabásában specialis befolyása van még Kelet-Indiának, Egyiptomnak, Ausztráliának. Ezeknek még nem annyira a termés nagyságáért, mint azért, hogy egyenesen azon piacra küldik feleslegüket, hol a legnagyobb fogyasztó vásárol, t. i. küldik Nagy-Britanniába az angolok részére.

A törökbuza (tengeri) árára nézve irányadó szintén Amerika.

A gyapjura nézve irányadó Ausztrália, kisebb mértékben a Jóreménység foka (Cap) és Dél-Amerika.

Az irányadó árak alakulnak Angliában.

Közelebről olvastam egy kimutatást, mely szerint az Ausztráliában már újra elszaporodott juhállomány száma 80 millió darabon felül áll. Mennyi volt csak minálunk a juhok száma akkor, mikor az állomány legnagyobb volt — 12—14 millió darab?

Feleslegesnek tartom több példát hozni fel.

* * *

Igen érdekes elmefuttatásokra jönnénk, ha vizsgálnók a kérdést: mi hatása lenne a földmívelésre, iparra és kereskedésre, ha az egész világon mindenütt és mindenben szabaddá tétetnék a kereskedés? És pedig értem azt itt úgy, a mint a mondat értelme, a maga egészében megadja: hogy sehol se legyen semmi vám, sem védvám, sem pénzügyi vám; sehol se legyen semmiféle monopolium; semmi specialis adó, vagy vám, a mi az adásvevést terheli.

Igen mesze vezetne, ha részletes vizsgálatokba bocsátkoznék ezen kérdés tisztázására. Csak azt jegyzem meg, hogy Erdélynek egyetlen egy productuma lenne, a melylyel határain kívül, messze földre dominálhatna; és ez egy bányatermés: a konyhasó. Hanem ezzel szemben Csikmegyébe, különösen a mig oda nem épül vasut, rendszeres lenne a törökbuza és tán a buza behozatala is Moldovából. Gyengébb termésű években pedig Fiuméba a törökbuza, sőt tán a buza is Odessából, vagy Amerikából jöhetne. Fiume, mint tudva van, exterritorialis viszonyban van hazánkkal. — Midőn ezelőtt néhány évvel Fiumében voltam tényleg épen kirakódott egy hajó, mely törökbuzáat hozott Odessából.

És igen érdekes lenne vizsgálni: mennyiben áldoznak ugyanazon állam egyes külön részei a közös nemzeti ipar fenntartására és emelésére és mi hasznát veszik annak.

Különösen, ha az államnak területe jelentékeny és természeti tulajdonságai különbözők: meglepő eredményeket adhatnak a következtetések.

Az osztrák-magyar monarchia nem egy ország, de ez idő szerint és akarom hinni hosszú időre egy közös vámterületet képez. — Itt is érdekes tanulmányokat lehet tenni a különböző részek és különböző iparnemek egymásra való hatását illetőleg. Tudom, milyen kikürtölt rosznak hirdetik sokan ama közös vámterületet. Teljesen mellőzve a politikai momentumokat, a melyek ide nem tartoznak, tudok képzelni egy mindkét oldalra egész méltányos és a nagy közönség részére megnyugtató megoldást, melyre a fogantyut az adja meg, hogy Magyarországnak körülbelől akkora feleslege van a földmívelési terményekben, mint a mekkora az évenként való hiánya ugyanazon terményekben az osztrák részeknek.

* * *

Különben, olyan szabad kereskedelmi bálványimádás, a minő a XVIII. száz év folyamán fejlődött, a XIX. száz évben mindinkább emelkedett és tündöklött, mig az ötvenes években culminált; — olyan többé azt hiszem soha sem lesz. Hisz mindenfelé és mind inkább elismerik a nemzeti ipar fontosságát. Már pedig az, hogy valaki nagy súlyt fektessen

a nemzeti, a hazai iparra és egyszersmind a szabadkereskedés feltétlenül hívének vallja magát, az szerintem, a közmondás szavait használva: „fából készült vaskarika.“

Két osztálya a tényezőknek törekedett a szabad kereskedési elméletet minden áron érvényesíteni.

Egyik: az ideologok serege; másik: a kereskedők tömege.

Teljes tisztelettel és elismeréssel vagyok azok iránt, kik magasan álló, nagy czél felé törekedve, képesek egész életük munkásságát annak szentelni. De a logikátlan szószátyárság, a hánykolódó önhietség, melynek tanai sem ez árnyékvilágban nem létesíthetők, sem a jövőben (az eszményi tökélyben) még csak „tárgyalási alapul“ sem szolgálhatnak, azok nem használtak a világnak soha, hanem elbolondították, tévútra vezették a közvéleményt. Rosz társaságba keveredett a különben józan, gyakorlatias kereskedő osztály, midőn együtt küzdött amaz ideologokkal.

Én jól tudom, mit szolgáltak hazájoknak a velencei, a genuai és más olasz városok köztársaságának kereskedő osztályai; mentől többet olvasok a flandriai, a németalföldi patricius kereskedőkről, a portugalliról és mindenekfelett az angolról, annál inkább respektálok azokat.

Értelmes, szíjjas kitartással folytatott munkájokban, hideggel és meleggel egyformán daczoló utazásaikban, melyekben gyakran gyenge bárkáiban a nagy tenger veszélyeinek tették ki magukat, máskor miasmaticus vidékek veszélyeibe rohantak, akkor, mikor saját érdekeiket emelték és az által hazájok közgazdasági ügyeinek tettek szolgálatokat, egyszersmind nagy mennyiségű természettudományi és ethnographiai ismerettel gazdagodva tértek haza. Az angol kereskedő osztály pedig már nem csak közgazdasági szolgálatokat tett, már nem csak a tudományok mezején mutathat fel jelentékeny eredményeket; de maga a nemzeti élet nevezetes faktorává vált, igen jelentékeny politikai eredményekre hivatkozhatik.

Kalapot emelek én bármely országnak hazafias és tevékeny kereskedelmi osztálya előtt; mindamelllett is kimondom, hogy akkor nincs igazok, ha absolute ellene vannak magát a kereskedést terhelő bármely intézkedés ellen, legyen az védvám, vagy az állami segélynek bármely neme. Szerintem azok a védvámok és azok az állami segélyek, melyek tényleg a földmívelés és ipar emelkedését hozzák maguk után, elméletileg is indokoltak. Ha pedig emelkedik a földmívelés: emelkedik az ipar, akkor emelkedik a fogyasztás, emelkedik következőleg a kereskedés is. Már pedig nem kell szem elől téveszteni, hogy minden államban sokkal nagyobb a belkereskedés, mint az export.

* * *

Mindent összevéve, nem kérdés tárgya, hogy az agriculturalis viszonyok hazánk igen jelentékeny részében, különösen az erdélyi részekben és felső Magyarországon szerfelett nyomottak. Ezt szép szavakkal nem lehet elleplezni, nagy szavakkal nem létezővé tenni. Vajha a mellett, hogy gazdatársaink értelmes munkássággal törekedjenek magu-

kon segíteni, azok, kik hivatva vannak hazánk közgazdasági viszonyait vezetni, biztos és erős kezekkel tudják a nehéz viszonyokban minden kínálkozó enyhítő körülményt felhasználni és a fenyegető veszélyeket enyhíteni.

* * *

Nem zárhatom be elnöki beszédemet a nélkül, hogy egy fájdalmas veszteséget fel ne említek, mely együletünket érte. Buzgó, szeretett alelnökünket, báró Bánffy Ádámot, a még csak nem is a férfikor derekán, hanem annak kezdetén volt férfit sorainkból a halál kiragadta. Elhunyt társunknak minden szép és nemes iránt fogékony szelleme kiváló szeretettel és tehetséggel fordult a plasticai szép cultiválására. Tanuskodnak róla jeles faragványai és agyag domborművei. Maradt azonban e mellett ideje nyugtot nem ismerő munkásságának a közügyekben és jelesen gazdasági együletünk teendőiben való közvetlen részvételre is. Itt mint kezdeményező lépett fel. Azonban hamar megszakadt az ifju élet, kialudt a nemes láng: Bánffy Ádám mindörökké elköltözött. Nyugodjanak békével porai! Legyen áldott emlékezete! Mi, kik ismertük, feledni nem fogjuk.

És ezzel az ülést megnyitom.

— Az elnöki megnyitó lelkes éljenzéssel fogadtatott. —

64. Elnök: a három évi cyclus lejárván, köszönet mond az eddigi bizalomért és elnöktársai, valamint az igazgató választmány nevében lemond, felkérve szavazatszedőkül Nagy Lajos elnöklete alatt Dávid Antal és Dr. Szentkirályi Ákos tagtársakat.

Szentgyörgyi Lajos felszólal a napirend azon pontja ellen, mely három alelnök választását tűzi ki, a mi alapszabályellenes és ha mégis megtörtént, csak rendkívüli körülmények indokolták, melyek azonban jelenleg fenn nem állanak; azért kéri a közgyűlést, hogy csak két alelnököt válasszon, a maga részéről közfelkiáltással elnökké Báró Kemény Gábort, alelnökké Szabó Józsefet és Báró Jósika Sámuelt indítványozza megválasztani.

Elnök megjegyzi, hogy épen a hivatolt alapszabály a közfelkiáltást nem engedi meg, hanem titkos szavazást kíván, minél fogva kénytelen lesz azt elrendelni.

Báró Jósika Sámuel alelnök kijelenti, hogy miután magánviszonyai miatt jövőre nem fog állandóan Kolozsvárt lakhatni, az iránta nyilvánuló megtisztelő bizalmat sem fogadhatja el, de kéri maga helyett Báró Bánffy Ernőt második alelnökké megválasztani. —

— Elnök őszinte sajnálattal véve tudomásul az érdeemes alelnök ur nyilatkozatát, az egész közgyűlés nevében az egylet osztatlan haláljáról biztosítja és határozatilag kimondja, hogy az alapszabály értelmében egy elnök, két alelnök és 24 igazgató választmányi tag lesz titkos szavazás útján megválasztandó, melynek megejthetése céljából az ülést tíz percre felfüggeszti és a mai közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére Dr. Berde Áron, Tóth Zsigmond és Vörös Sándor tagtársakat kéri fel. —

* * *

65. Elnök: a szavazatok beadatván, a titkári jelentés felolvasása következik. —

Egyleti titkár:

Tisztelt közgyűlés!

Ezennel van szerencsém igazgató választmányunk nevében erdélyi gazdasági együletünknek múlt évi működéséről a következő jelentést tenni.

Tartottunk 1887-ben egy közgyűlést (május 1-én) és 20 választmányi ülést, mely 178 határozatot hozott. A titkári ügyforgalom a következő volt:

Beadványi jegyzőkönyvre jött 1704

Köztelki utalvány 84

összesen 1788 darab; a

titkári hivatal postaköltsége 133 frt 33 krt tett.

Ámbár hivatottabb szavak már megemlékeztek róla, mégsem tehetem, hogy itt is ne jelezsem azon nagy veszteséget, mely a férfi kora delében elhunyt Báró Bánffy Ádám alelnökünk gyászos halálával együletünket érte s az igazgató választmány fenntartotta magának, hogy a boldogultnak külön rendezendő kegyeletes ünnepélyvel fog áldozni. A temetésen, mely nagy részvét mellett october 28-án folyt le Válaszuton, együletünk képviselőiben résztvettek: Szabó József, és Báró Jósika Sámuel alelnökök, Dr. Akoncz János, Báró Bánffy Ernő, Gróf Bánffy Béla, Bokros Elek, Dávid Antal, Filep István, Inczédi Sámuel, Korbuly Bogdán, Sigmond Ákos, Zeyk József és Gamauf Vilmos egyleti titkár. E küldöttség hálájának külső jeléül a ravatalra koszorut is tett, mely babér és palmaágból fonva fehér szalagján a következő aranybetűs felirattal volt ellátva: „Buzgó alelnökének“ — „Az erdélyi gazd. egylet“. E vezérférfin kívül a halál még Gróf Kálnoky Dénes és Akoncz János alapító és Mózsza Sámuel évdijas tagjainkat ragadta ki körünkől, — béke lengjen mindnyájuk porai felett! —

Tagsági szaporodásunk e veszteségekkel szemben nagy mérvűnek nem mondható; alapító tagul senki sem jelentkezett, évdijas tagok lettek belépésük sorrendje szerint Rozmann Jakab, Czeglédy Tivadar, Reteghy Béla és Báró Jósika Gábor urak; miglen a lejárt évdijas kötelezvényüket további 6 évre megújították: Gaál Gyula, Sipos Gábor, Lázár Manó urak; néhány eddigi tagtárs urtól a nyilatkozat még nem érkezett be. A mai létszám — mint a kinyomatott és kiosztott névsor is mutatja — 225 tagot tesz, a kik közül van

tiszteletbeli tag 9

alapító tag 145

évdijas tag 71

Egyleti köztelkünknek anyagi eredménye a múlt évben nem volt egészen kielégítő, mert 120 forintnyi hiány mutatkozik. Igaz ugyan, hogy a költségvetésben a köztelek és szőlő fenntartására 300 frt van felvéve s így túllépésről sem lehet szó; azonban a cél az, hogy ezen intézményeink, ha külön hasznot nem is, de veszteséget se adjanak, annyival inkább, mert hiszen a vevőtől tisztességes

arat kérünk! A hiánylat onnan ered, hogy a csemetéket kevésbé keresték a lefolyt évben, mint azelőtt, úgy hogy a különbözet e czimen, — 1886-hoz képest — közel 400 frtot tesz. A köztelki munkák rendesen folytak, a korán beállott tél zordsága kertünket sem kimélte meg és már előlegesen is jelenthetem, hogy az anyafák közül az őszi baraczkok és körték a fagytól sokat szenvedtek, a kajszinfák éves hajtásai a déli oldalon elfagytak; a többi gyümölcsnemeknek nincs bajuk. A faiskolákban földig elfagytak az Angoulémei hercegné, Bosc Kobakja, Manna Colmar, Vilmos és Jaminette, a többi körtefaj is mind szenvedett, annyira, hogy körtéből és őszi baraczkból oltógalyat kiadni nem lehet; egyéb gyümölcsnemekben kár nincs. A készletben, télen át bevermelve állott és eladásra szánt csemeték közül csakis az Angoulémei hercegnő körte nem adható ki, a többit valamennyit bátrán lehet kiültetni.

A nagyutczai szőlőről magáról nem sokat lehet jelentenem, mivelletése rendszeresen és kellő időben történt, a termés árverése pedig ezúttal majdnem 300 frtot hozott; úgy hogy a szőlőre fordított készpénzkiadásaink fedezése után még vagy 70 forintnyi többlet maradt fenn.

A múlt évi t. közgyűlés határozata folytán igazgató választmányunk egy 3 tagu bizottságot küldött ki, hogy az eladandó szőlőterület helyett a szomszédban megvásárlásra mintegy 4 fertálynyi szőlőt keressen. A bizottság feladatában eljárván, kénytelen volt jelenteni, hogy a közvetlen szomszédban területet nem kaphat, ajánlt azonban egy távolabbi szőlőt megvételre, vagy pedig azon expediensnek elfogadását, hogy az egyleti szőlő felső részének felhasználásával és a négy boros táblának $\frac{2}{3}$ résznyi kiirtásával az asztali fajok az aljból ide ültetessenek át. Erre tüzetesebb eszmecsere indult meg és a közgyűlést előkészítő választmányi ülésen azon egyhangu határozatra vezetett, mely az egész szőlőnek megfelelő modalitások melletti eladását czélozza és mint mai napirendünknek külön tárgya szerepel. —

Az „Erdélyi Gazda“ nem volt oly szerencés, mint tavalelőtt, a midőn megtakarítást mutathatott fel, most e rovaton is vagy 30 frt tullepést kellett konstatálnunk, melyet a hirdetések gyenge bevétele okozott. A hirdetést pedig ma az eladó alig nélkülözheti, a vevő pedig örömmel üdvözli mert ráutal azon beszerzési forrásokra, melyeknek létezéséről az illetőknek addig fogalmuk nem volt. —

Igen fontos és reméljük mindkét félre nézve üdvös mozzanatról adunk számot, midőn a t. közgyűlésnek tudomására hozzuk, hogy az erdélyrészi méhészegylet vezérférfiai, egyetértve igazgató választmányunkkal, kimondták, hogy a „Méhészeti Közlöny“ 1888. ujéven kezdve az „Erdélyi Gazda“-val egyesül. Ezen egyesítés akként lett keresztülvive, hogy a „Méhészeti Közlöny“, mint lapunk melléklete jelenik meg, melynek szerkesztését az egylet önállóan teljesíti; az előfizetési és hirdetési díjak az erdélyi gazd. egyletet illetik, a méhész-egylet pedig minden általa igénybe vett példányért 30 krt térít meg. Az egyes-

ség egyelőre csakis a folyó évre marad érvényben és azon-
tul a szerzett tapasztalatok alapján fenntartható, módosítható vagy megszüntethető lesz. Ha e szövetkezésből anyagi hasznot várnánk, tán csalódásban ringatnók magunkat; de választmányunk előtt döntő volt azon erkölcsi előny, mely a lap olvasóinak már ma konstatalható megkészszerzéséből ered és mely az előjelekből ítélve, bizonyára emelkedni fog. A számokkal kifejezhető eredményről természetesen csakis a jövő közgyűlésen tehetünk jelentést. —

Kertészeti szakosztályunk a múlt évben is a legodaadóbb önzetlenséggel teljesítette nemes feladatát, mely működésből csak a főbb mozzanatokot emeljük ki. A szakosztály a központban megindított gyümölcsészeti nomenclaturára véleményt mondott, azóta ezen ügy mikénti fejlődéséről nem értesült; pedig jó volna ily országos érdekű dolgokat nem véka alá rejtve tartani! A gyakorlatias térre azzal lépett ki szakosztályunk, hogy egyes gyümölcsfajok beszerzésére termelő és kereskedő között közvetített. Az erdélyi és almafajok részére a szakosztály a múlt évben egy táblát rendezett be a köztelken, hol ezek együttesen lesznek elhelyezve. A déési vándorgyűléssel összekötött tárlat érdekében igen nagy tevékenységet fejtett ki, külön rendező bizottságot kért fel, melynek sikerült 16 kiállítótól (ideértve a kolos-monostori m. kir. gazd. tanintézetet és köztelkünket is) 300 faj almát és 107 faj körtét összehozni. Az elhelyezést Déésen Zonda László kertész végezte, az összes beérkezett gyümölcs ugyan egyletünk czéje alatt, de minden egyes faj kiállítója nevében szerepelt; a szakosztály képviselőjéül Szabó Sámuel és Szentgyörgyi Lajos tagtársak voltak felkérve. Eredményül jelenthetem, hogy egyletünk arany oklevéllel, id. Bodor Pál, Furka Ferencz, ifj. Gáspár Antal, Gerendy István, Hajnal József, Kovács Ferencz és Dr. Krasser Károly pedig ezüst oklevéllel lettek kitüntetve. — A szakosztály probát tett a köztelken a Mokry-féle kapáló ekével és érdekes véleményét a követvetkezőkben foglalta össze: 1) az eke munkája nem helyettesíti a kézi kapálást; 2) gyomos és kötött földben nem használható; 3) nehezen lehet kormányozni úgy, hogy a faiskolában a fák meg ne sérüljenek; 4) hátulról taszítani és kormányozni nem egy embernek való feladat! — A szakosztály továbbá az elmúlt télen avval foglalkozott, hogy a Bereczki által tisztán honi fajtáknak ismertetett gyümölcsöket meghozatta és tanulmányozta; kebeléből indult meg a mozgalom arra nézve is, hogy a mező-kovács házi állami jószággal együtt eladással fényesített Bereczki-féle világhírű gyümölcsstelep megmentésére megfelelő lépések történjenek. A szakosztály beléletéből felemlítjük, hogy egy II-od alelnöki állást szervezván, arra Szentgyörgyi Lajost, a nagybuzgalmu tagtársat választotta meg és 1887 ben összesen 26 ülést tartott. —

A per varios casus létrejött déési vándorgyűlést — az erdélyi gazdák összejövetelei közül a VII-ik — más helyen már tüzetesen méltányoltuk és itt csak ismételt sajnálatunknak adhatunk kifejezést, hogy annyi önzet-

len fáradság, annyi buzgó munkásság oly rosszul lett meghálálva! Más megyebeli gazdák igen csekély számmal voltak jelen, de a helybeli hallgatóság száma is mindinkább apadt, pedig a Fodor László gyümölcsészeti, Grand Miklós méhészeti, különösen pedig Egan Ede nagyszabású tejgazdasági előadása nagyobb közönséget érdemelt volna! Igaz, hogy az időrendkívüli zord, esős és szeles volt, a mi a különben ügyesen rendezett állat-, mezőgazdasági- és ipartárlatoknak látogatását is kedvezőtlenül befolyásolta. A jószágok megtekintéséről, a bírálatok eredményéről a vándorgyűlési 7¹/₂ nyomtatott ívre terjedő jegyzőkönyv számol, mely a résztvevőknek megküldetett. A felmerült indítványok közül egynek már volt gyakorlati és nagyjelentőségű haszna, a menyinyiben ugyanis a nmlgu földmívelési ministerium a szőlővesszőknek behozatalát állami telepekről az erdélyi részekbe betiltotta!

A nmlgu földmívelési ministeriumtól az elmúlt évben közvetlenül sem nem kértünk, sem — természetesen — nem is nyertünk segílyt. A legnagyobb hálával tartozunk azonban azon kegyességért, melyben állatkiállítási szakosztályunk részesült, midőn az 1887-ben Déésen tartott V-ik tenyészállatkiállítás támogatására 3000 frtot, a kolozsvári lóversenydíj alapból pedig 4000 francot kapott a fenntisztelt ministerium magas utalványa folytán.

A ministerium kegyességéből a „Közgazdasági Értesítőt,” valamint több hivatalos jelentést díjtalanul kaptunk. —

Ösztöndijainkra nézve jelenthetem, hogy a Gróf Mikó emléke címűt Baranyai Kálmán, a Bors-féle alapítványt pedig Iszlay Gábor III-ad éves kolos-monostori hallgatók nyerték el; míglen a két nagy-enyedi vinczellér-képezdei ösztöndíjat Verbiczky Victor és Bágyi Ferencz növendékeknek adományoztuk. —

Az elmúlt évben több testületi mozgalomban vettünk képviseletileg rész. Így a tenyészállatkiállításon Budapesten egyletünk tagjai közül Vörös Sándor, Dr. Szentkirályi Ákos és a titkár, mint bírálók működtek; utóbbi a szövetséges gazd. egyletek nagygyűlésén is közreműködött, főképen a hadseregnek a gazdák által eszközözendő élelmezése tárgyában.

Véleményezést a lefolyt évben több ízben kértek egyletünkötől. Így Kozlovsky lovag a szeszadó ügyében keresett meg egy emlékirattal, mely azonban a betérjesztett törvényjavaslat folytán tárgyaltalanná vált. A szalmakivitel, mely néhány dunántuli megyében valóságos kalamitássá vált, nálunk nem fordulván elő, erre nézve nézetünket sem mondhattuk el. A szövetséges gazdasági egyletek bizottsága a cselédtörvény módosítása és közmunkaügy érdekében kérdő íveket küldvén ki, ezeknek kitöltésére Szabó József és Dr. Berde Áron tagtársakat kértük fel.

Legtöbb munkát azonban a mezőgazdasági rendtartás javaslata adott, melyet egy ad hoc bizottság

tárgyalt, ide csatlakozván Kolozsmegye t. kiküldöttei is; az egyleti véleményt teljtartalmulag lapunk m. évi 22-ik száma hozta. A novemberi enquêtere Budapestre egyletünk több tagot kért fel, azonban csakis Szentkirályi Árpád és a titkár vettek tényleg részt. Igazgató választmányunk őszinte örömmel konstatalta, hogy az erdélyi szász gazd. egylet küldötte Dr. Meltzl Oszkár országgyűlési képviselő ur teljes szolidaritásban együttesen működött a mi tagjainkkal, mit annyival inkább tehetett, mert az említett egylet véleményének elvi része teljesen egyezett a mienkkel, a nélkül, hogy egyik fél a másikat előzetesen ismerte volna; az egész különbség csak az volt, hogy Szeben inkább a jogi, Kolozsvár pedig inkább a gyakorlati — gazdai — szempontnak adott kifejezést. Az enquête lefolyása remélni engedi, hogy e véleményeknek főbb pontjai a szerkesztendő új törvényjavaslatnál kellően tekintetbe fognak vétetni.

Különbféle intézkedéseink közül megemlítjük, hogy a n. Tompa volt egyleti ügyvéd hagyatéka elleni követeléseinket elbékélni óhajtván, e célra egyezkedő bizottságot küldöttünk ki, melynek fáradozása azonban sikertelen volt és így a perfelvételhez kellett folyamodnunk. Hogy azonban a folyamatban volt ügyek egészen meg ne rekedjenek és főleg el ne évüljenek, igazgató választmány revideálta a névsort és három osztályba sorolta, u. m. lépés teendő, függőben hagyandó, törlendő. —

A kolos-monostori állami ösztöndíjakért folyomódók kérvényeit a nmlgu ministeriumhoz felterlesztettük, hol javaslatunk jóváhagyólag megerősítve lett.

A sepsi-szentgyörgyi kiállításra, melylyel az EMKE augusztus 28-iki közgyűlése volt összekötve, jutalmakra 50 frtot szavazott meg a választmány.

Árpakiállítást rendeztünk az országos gazdasági egyesület szives előzékenysége folytán azon mintákból, a melyek a múlt oktoberi országos árpakiállításon díjat nyertek. Sajnos, hogy a tanúságos gyűjteménynek alig akadt nézője; talán mostani helyén, a kolos-monostori gazd. tanintézetnél inkább hasznosítható lesz.

Regale ügyi bizottságunk nem volt ugyan összehíva, de azért a munka folyton tart, végeztetvén most annak legfontosabb része, t. i. az adatgyűjtés. Mihelyt téren a kellő anyaggal rendelkezünk, — melynek beszerzése az elűtő viszonyoknál fogva nem könnyű feladat — akkor magának a kérdésnek mikénti megoldását is lehet majd tárgyalni.

A magyar jelzálog hitelbank kolozsvári fiokjának ügye, mely 1886. augusztus óta van napirenden, közelebbről kedvezőbb fordulatot látszott venni. A bank ugyanis hivatalosan átirt decemberben és kijelentette, hogy a fiókot 1888. elején felállítani kész és egyszersmint választmányi bizalmi és vidéki bizalmi férfiak kijelentését kérte. A kérés első ágát igazgató választmányunk azonnal teljesítette, a másíknak pedig esetről esetre való felkéréssel óhajt eleget tenni. Sajnálattal kell konstatalnunk, hogy a fiók a fentemlített daczára a maga működését mind e mai napig sem kezdette meg. —

A legifjabbról szólunk legkésőbb, t. i. az irodalmi szakosztályról. Előfizetési felhívását január végén bocsátotta ki, felvéve az első ciklusba négy fontos themát, u. m. a trágyát, a legelő és kaszáló ápolását, a sertéshizlalást és a borjunevelést. E felhívás egyletünk költségén 1000 példányban ment szét, de mintán a beküldési határidő április 15-én jár le, az eredményről még ma ítéletet mondani nem lehet. A szakosztálynak sikerült elismert szakférfiakat nyerni meg a füzetek megírására, u. m. Réti János, Rottler József, Virágh Elek és Tormay Béla urakat s már most csak a közönség pártolásától függ, hogy az önzetlen vállalat létesülhessen. —

E jelentés méltóbb záradékot nem találhat, mint midőn megemlékezik dicsőségesen uralkodó királyunk I. Ferencz József kolozsvári látogatásáról. Választmányunk augusztus 11-iki ülésén tette meg az első intézkedéseket, mindenekelőtt tisztelgő küldöttséget nevezett ki, továbbá rendelkezett, hogy az iroda és szállás utcai frontja az erkélyvel együtt megfelelően diszittessék és világíttassék. E határozat keresztülvitelét, lényegesen megkönnyítette azon szerencsés körülmény, hogy Hofmann budapesti udvari kártyos ur — ki a kolozsvári állomás díszítését is teljesítette — a dekorálásra minden díj nélkül vállalkozott, átengedvén e célra szintén díjtalanul készleteit is. Az egyleti iroda nagy terme melletti erkély aranszegélyű piros sátorra volt átalakítva és négy karsu oszloptól tartva, melyet az erdélyrészi megyék fenyőfűzrérel körülfont czimerei ékítettek, miglen fent: a közepén és két oldalt az egylet czimere foglalt a francia módra elrendezett zászló legyezőben helyet. Elöl szép nagy szőnyeg egészítette ki az összhangzatos díszítést, melyről nem lehet elhallgatni, hogy helyi lapjaink az egész városban a legizlésesebbnek mondották és a mely Ő Felsége figyelmét is, midőn a bel középüctzán végig hajtattott, feltűnően magára vonta. Az estéli világításokra több száz mécsest szolgált, melyeknek csoportosítása nemzeti színeinket tüntette fel, a majdnem szakadatlan esőzés azonban alig engedte a festői látványt érvényre jutni.

A hódoló tisztelgést Ő Felsége szeptember hó 23-án déli 12 és fél órakor fogadta, a midőn egyleti alelnök Báró Jósika Sámuel vezetése alatt megjelentek Gróf Bánffy Béla, Dr. Berde Áron, Gróf Mikes Miklós, Sigmund Dezső és Ákos, mindnyájan díszmagyarban. A velős üdvözlésnek tartalma az volt, hogy daczára az állami intézményeknek általunk is hálással érzett előnyeinek, az erdélyi gazdasági egyletnek mégis igen fontos szerepe is van, mert sajátos viszonyaink nagyban eltérők az anyaországéitól és ezeknek felismertetése, javítása még igen tevékeny működési kört biztosít.

Király Ő Felsége erre a következő legmagasabb választ adta: „Szives köszönettel viszonzom hódoló üdvözlésüket és tevékenységüknek a legjobb sikert kívánom, mert tekintve a gazdasági viszonyok fejlesztésének és javításának nagy fontosságát a népességre és az egész or-

szágra, csak kiváló örömmre szolgálhat, ha e téren is haladást szemlélve, az isten bő áldása fogja kísérni önök és az összes mezei gazdák fáradozásait“

Még néhány kérdést intézett Ő Felsége a tagok létszámáról és a vagyoni állapotról, azután a küldöttséget legkegyelmesebben elbocsátotta. —

Ezekben igyekeztvén a mult év nevezetesebb mozzanatairól számot adni, kérem e tiszteletteljes jelentést tudomásul venni, esetleg tárgyalni. —

— A titkári jelentés tudomásul szolgál. —

66. Az 1887-ik évi zárszámadás, vagyommérleg és értékállomány a t. tagtársak között kiosztatván — felolvasottnak tekintetik.

67. Tóth Zsigmond:

Tisztelt közgyűlés!

A tiszteletteljesen alulírott pénztárvizsgáló bizottság a következőkben teszi meg jelentését az 1887-ik évi zárszámadásról:

Szinte feleslegesnek tartjuk már külön is kiemelni azt a mintaszerű szakavatottságot és lelkiismeretes pontosságot, mellyel egyletünk számadásai vezetve vannak és azért azt hisszük, hogy a t. választmány szives lesz ennek konstatálásával évről évre kifejezett elismerését ezuttal is nyilvánítani s egyleti pénztárnok T. Dr. Hintz urnak jegyzőkönyvi elismerést szavazni. —

A zárszámadás szerint 1888-ra 102286 frt 16 krt viszünk át, (tehát 1 frt 82 kr. hijával ugyananyit mint a tavali); az „Alap tőke“ rovatnál a magánkötvények összege 10498 frt 25 krt tesz, e szerint 395 frt lett 1887-ben befizetve; a mult évi zárszámadásban 7960 frt 90 krral szerepelt kölcsöntőkéből pedig 6910 frt 90 kr. tényleg visszafizettetett.

A „Rendes kamat és évdij“ rovatnál 373 frttal volt kevesebb a bevétel, mint a mennyi előirányozva lett, de leütve ebből a méhész egylet tartozását 200 frttal, melynek befolyása alig volt várható s melynek elengedéséért a kérvény már be is adatott, — a deficit e rovaton 173 frtot tett mit a kölcsöntőke és takarékpénztári elhelyezés kamatkülönbözete, (előbb 8%-ot, most 5%-ot hajt ezen pénz) és a valamivel gyengébb alapítványi kamat és évdij befizetés eléggé indokol. Más felől nem lehet elhallgatnunk, hogy több kiadási tétel tetemes túllépést mutat fel, így a postai kiadások közel 50 frttal; lapok, könyvek és nyomda tétele 84 frttal; sőt az utazások, vegyesek és előre nem látottak rovata majdnem 300 (pontosan 282) frttal lett túlhaladva! Ehez járult a Budapesten tartott számos és fontos enquete, a dicsőségesen uralkodó apostoli királyunk Ő felsége Kolozsvár városának legmagasabb látogatásával szerencsétlétése alkalmából tett és a deési kiállítással járó tetemes költségek, melyek természetesen a jelen évben ismétlődni nem fognak! Az eredményt röviden abban foglalhatjuk össze, hogy a helybeli bankfióknál fennálló 3500 frtnyi kölcsönből az előirányozott 800 frtot törleszteni képesek nem voltunk, hanem ezt teljesen a fentiek fedezésére kellett fordítanunk.

Az 1887-iki évi előirányzott jövedelem gyarló befo-lyását leginkább a „Köztelek“ rovata mutatja: a csemete eladás igen jelentéktelen volt és így a jövedelem is majd 400 frttal maradt el az 1886-ik évitől! Hogy mindezeknek, valamint annak dacára, hogy 94 frt 55 kr. építkezésekre fordított, a hiánylat mégis csak 120 frt 50 krt tesz; ez azon üdvös rendszernek köszönhető, mely a szakmánymivelés folytán a kiadásokat a lehetőségig redukálta és szabályozta. —

A „Bors alapítvány“, valamint a később következő „Szőlészeti pályadíjalap“ rovataira megjegy-zésünk nincs. —

Az „Erdélyi gazda“ fenntartására költségveté-sünkben 550 frt volt felvéve, holott tényleg 32 frt 51 krral több kellett. E túllépést a hirdetési díjak csekélyebb be-vétele magyarázza meg. Egyébként a múlt évben is 300 lappédány ment szét díjtalanul és az előfizetőknek $\frac{9}{10}$ része a lapot kedvezményes czímen évi 1 frtért kapta.

A „Vagyonmérleg“ azt mutatja, hogy bevárán-dóink ismét szaporodtak: az alapítványi kamatok kereken 270 frttal, az évdíjak 130 frttal; az egész összeg 10,427 frt 57 krt tesz!!! A n. Tompa-egyleti ügyvéddel szemben fennálló követeléseket a választmány békés uton érvénye-síteni nem tudván, a rendes per folyamatba tétetett. —

Az egyleti „Érték állomány“ részletesen lévén ki-mutatva, ebből kitűnik, hogy értékpapirjaink névleges ér-téke 1887 december 31-én ugyanaz — 74,715 frt — mint 1886-ban volt; miglen 7300 frt takarékpénztári elhelyez-mény mint új tétel szerepel. Ugy az értékpapírok, mint a takarékpénztári könyvecske alelnök Szabó József. ellenzá-rolása mellett az egyleti Wertheimpénztár trezorjában van elhelyezve.

Mindezeknek felsorolása után kérjük a t. közgyűlést, sziveskedjék egyleti pénztárnok T. Dr. Hintz György urat a fennhagyandók fennhagyásával az 1887 ik évi zárszáma-dás alól felmenteni! —

Kolozsvárt, 1888. martius hó 10-én.

A pénztárvizsgáló bizottság tagjai:

Szabó József s. k. Dávid Antal s. k. Tóth Zsigmond s. k.

— Közgyűlés a pénztárvizsgáló bizottságnak szives fáradozásáért köszönetet mondva, a következőket határozza:

a) egyleti pénztárnok Dr. Hintz György urnak példás rendszerességéért és mintaszerű kezeléséért jegyzőkönyvi elismerést szavaz;

b) ugyancsak nevezett pénztárnok urat a fennhagyán-dók fennhagyásával az 1887-ik évi zárszámadás terhe alól felmenti;

c) a titkári hivatal által a pénztárral szemben telje-sítendő elszámolások jövőre az alapszabály 28-ik §-ának értelmében fognak történni.

68. Tóth Zsigmond:

Tisztelt közgyűlés!

Tisztünkhez tartozván a költségvetés megállapítása is, az 1888-iki költségvetést van szerencsénk a követke-zőkben bemutatni és elfogadásra ajánlani:

I. Fedezet:

1. Kölcsöntőke után múlt évi hátralék	126 frt — kr.
2. Br. Bánffy Adám 1050 frtos legatuma után 6%	63 „ — „
3. Értékpapírok kamatai	3510 „ — „
4. Takarékpénztári elhelyezmény 7300 frt 5% kamatai	365 „ — „
5. Alapítványi kamatokból	336 „ — „
6. Évdíjakból	300 „ — „
Összesen	4700 „ — „

II. Szükséglet:

1. Tisztviselők fizetésére	1860 frt — kr.
2. Szállásbér, fűtés, világítás	450 „ — „
3. Irodaszolga fizetése	330 „ — „
4. Adó	100 „ — „
5. Pósta és szállítás	100 „ — „
6. Irodai szerek	50 „ — „
7. Szaklapok és könyvekre	150 „ — „
8. Nyomatványokra	200 „ — „
9. Köztelek és szőlő fenntartására	300 „ — „
10. Erdélyi gazda fenntartására	550 „ — „
11. Ősztöndíjakra	400 „ — „
12. Utazások, vegyesek és előre nem látottak	210 „ — „
Összesen	4700 „ — „

A budapesti közkiállítás kölcsönének törlesztésére semmit sem vehettünk fel, mert a rendes jövedelemből nem telik; azonban kérjük a t. közgyűlést, méltóztassék módot találni arra, hogy az egész 3500 frtnyi összeg mielebb visszafizethető legyen! —

Sigmond Dezső kifogásolja, hogy a budapesti közkiállítási 3500 forintnyi hiánylat évi kamata, mely az osztrák-magyar bankfiók zálogkölcsönéért fizetendő és évi 175 frtot tesz, a költségvetésbe felvéve nincs.

Többek hozzászólása után

— Elnök határozatilag kimondja, hogy az igazgató választmány ezen szükséglet fedezéséről megtakarítások, esetleg a segéd-titkári állomás megváltoztatása által gondoskodni s tett lépéseiről a jövő rendes közgyűlésnek jelentést tenni tartozzék; — a költségvetés egyéb tételei egyhangulag elfogadtattak. —

69. Egyleti titkár az állatkiállítási szakosztály nevében a következő jelentést olvassa fel:

Tisztelt közgyűlés!

Állatkiállítási szakosztályunk nevében van szerencsénk a következő tiszteletteljes jelentést előterjeszteni.

Azon fájdalmas veszteség, mely bennünket elnökünk Bárány Adám halálával ért, a t. egyletet is érzékenyen sujtotta, mely közös bánatnak együttesen is adtunk a teme-téskor méltó kifejezést

Az V-ik tenyészállatkiállítás 1887-ben Déésen lett megtartva, melynek jogosan remélt sikerét a rendkívül ros z idő tette első sorban kockára. Államsegélyképen 3000 frtot és a löversenydíj-alapból 4000 francot kaptunk, beje-lentve volt 144 ló, 140 marha, 112 juh, 104 sertés és 27 törzs baromfi. Díjul 4400 frt állott rendelkezésre, melyből 3732 frt tényleg ki is osztott.

Szakosztályunk pénzügyi helyzetéről az egyleti köz-lönyünkben részletesen közzétendő zárszámadás nyújt fel-

világosítást, itt csak annyit említtünk, hogy az egészen kedvezőnek mondható.

Tisztelettel jelentjük továbbá, hogy részlegy-szelvényeink kisorsolását a folyó évben meg fogjuk kezdeni, 500 frnyi összeget hozván-e célra mai közgyűlésünknek javaslatba.

Továbbá ugyanott indítványozni fogjuk, hogy az idei esedékes kiállítás — szám szerint a hatodik — Kolozsvárt, az augusztus 31-ikétől szeptember 3-áig terjedő napokban tartassék meg. —

Ezek után rövid jelentésünket bezárva, teljes tisztelettel maradunk a t. közgyűlésnek alázatos szolgálói.

Kolozsvárt, 1888. mártius 18-án.

Gamauf Vilmos, Sigmund Dezső,

szakosztályi jegyző szakosztályi alelnök.

— A felolvasott jelentés tudomásul szolgál. —

70. Egyleti titkár felolvassa az igazgató választmány következő előterjesztését:

Tisztelt közgyűlés!

Tiszteletteljes vonatkozással a múlt évi t. közgyűlésnek a nagy-utcza-i szőlő és köztelki telep részbeni eladása ügyében hozott határozatra alulírott igazgató választmány ezúttal a következő, általa egyhangulag elfogadott indítványokkal járul a t. közgyűlés elé:

a) A nagy-utcza-i szőlő egész anyaga egy ujonnan szerzendő alkalmas területre kitelepítendő oly módon, hogy ugyanott egy szőlőiskola is helyet találjon. A kitelepítés megtörténte után az egész szőlő eladandó; magától értendővén, hogy úgy az új területnek megszerzése, mint a réginek eladása az alapszabályok értelmében közgyűlési jóváhagyás alá terjesztendő.

b) Miután ma-holnap a köztelek is a város terjeszkedésénél fogva értékessé fog válni, ennek lassankénti kitelepítése is figyelembe volna már az új telep megszerzése alkalmával vevendő.

c) A szükséges intézkedések foganatosításával — a kertészeti szakosztály hozzájárulásával és közreműködésével — az igazgató választmány bizassék meg. —

Kolozsvárt, 1888. mártius 24-én.

Az igazgató választmány.

Szentgyörgyi Lajos és Benkő Mihály a javaslat ellen, Dr. Berde Áron, Sigmund Dezső és Szabó József alelnök a javaslat mellett szólalván fel, mi alatt felolvasatott a múlt évi közgyűlés határozata is; — elnök szavazásra bocsátván a kérdést, határozatilag kimondja, hogy a tuhyomó nagy többség az előterjesztést elfogadja s a további teendőkkel az igazgató választmányt megbizza. —

71. Egyleti titkár felolvassa Benkő Mihály tagtárs következő indítványát:

Tekintve azt, hogy a gazdaközönségnek személyes hitele úgy a helybeli, mint a vidéki pénzüintézetek előtt, még ez idő szerint nagyon gyenge fokon áll; tekintve, hogy annak emelésére semmi nemü intézkedés nem tétetett; tekintve azt, hogy a jelzálogbankok nem a személyes hitelt, hanem az ingatlan hitelét szolgálják; végül tekintetbe véve azon körülményt, hogy a gazdának — ha élni akar — ma

már gazdaságát kisebb-nagyobb arányban, mintegy kereskedő-tízlettel kell összekötni s erre személyes hitel kívánatik és pedig nem 8-tól 12%-ig emelkedhető, hanem 6, avagy 6 1/2%-lék kamattal, — minthogy pedig a pénzüintézetek eddigi álláspontjával szemben, azon személyes hitel emelését csakis közös erővel képes a gazdaközönség elérni, mondja ki a közgyűlés:

a) A közgyűlés a gazdaközönség személyes hitelének emelését, szilárdítását szükségesnek találja; a maga részéről ehez hozzá is járul — miért is

b) A közgyűlés kebeléből egy önálló bizottságot küld ki, mely magát szervezve, feladatául tűzze: hogy az „oszt-rák magyar bank kolozsvári fiókjánál“ az erdélyi gazdaközönség részére hitel nyitassék, ezt a könnyebb kerésztül-vilétés végett eszközölje a helybeli pénzüintézetek valamelyikével; a mikénti módozatot pontonként állapítsa meg; az egyezkedés befejezésével eljárásáról tegyen a Gazdasági Egylet igazgatóságához jelentést; az igazgatóság pedig a jelentést, ha az a gazdaközönség érdekének megfelelő — nyilvánossá teszi; a kiküldött bizottság működését a jövő közgyűlésig folytatja s ez ideig felosztottak nem fog tekinteni.

Ezen előterjesztést meleg ajánlattal, de azon véleményel kíséri az igazgató választmány, hogy az ne egy külön bizottsághoz, hanem hozzája utaltassék bővebb tanulmányozás és lehető foganatosítás végett.

Benkő Mihály is indítványa érdekében felszólalván; — elnök határozatilag kimondja, hogy közgyűlés az igazgató választmány véleményét elfogadja azon hozzáadás-sal, hogy az e kérdésben tartandó tárgyalásokra mindenkor az indítványozó ur is meghívassék.

72. Nagy Lajos, mint a szavazatszedő bizottság elnöke, a következő választási eredményt olvassa fel: szavazott összesen 28 tag, kapott az elnökségre Báró Kemény Gábor 26, az I. alelnökségre Szabó József 25, a II. alelnökségre Báró Bánffy Ernő 25 és Báró Jósika Sámuel 1 szavazatot. — Igazgató választmányi tagok lettek: Bakó Ferencz 28, Balla Pál 28, Báró Bánffy György 28, Gróf Bély Akos 28, Benigni Sámuel 26, Dr. Berde Áron 28, Gróf Bothlen Gergely 26, Bodor Antal 28, Dávid Antal 23, Bőry Tivadar 28, Filep István 28, Jakab László 27, Báró Jósika Gábor 28, Nagy Lajos 28, Réti János 28, Ritter Gusztáv 28, Sipos Gábor 28, Gróf Schweinitz Gyula 28, Szabó Sámuel 28, Dr. Szentkirályi Akos 27, Tóth Zsigmond 28, Tuba Lajos 28, Végh Bertalan 28 és Vörös Sándor 28 szavazatot.

Ezeket kívül kaptak még szavazatokat: Dr. Klatrobecz Gyula 7, Benkő Mihály 2, Sárosy Pál 1 és Dr. Szaniszló Albert 1-et.

— Elnök midőn a szavazás eredményét a most felolvasott jelentéssel egybehangzón határozatilag kimondja, egyszermint őszinte halálával fogadja a megújuló bizalmat és a maga, valamint társai nevében is igéri az egyleti érdekek lehető előmozdítását.

73. Több tárgy nem lévén, — elnök megköszönve a tagok szíves türelmét, az ülést bezárja. —

Hitelesítik: **Báró Kemény Gábor s. k.**
 Dr. Berde Áron s. k., egyleti elnök.
 Tóth Zsigmond s. k., Gamauf Vilmos s. k.
 Vörös Sándor s. k., egyleti titkár.